

नमो तस्त भगवतो अरहतो सम्भासबुद्धस्स

आनन्दभूमि

THE ANANDA BHOOMI
[BUDDHIST MONTHLY]

(२५३७ औं वैशाखपूर्णिमा विशेषांक)

स्वां
या
पु
ही

(भगवान् बुद्धको बहुजन हिताय दृष्टि)

एक प्रतिको रु. ३/- वाषिक ग्राहक शुल्क रु. ३०/- आजीवन ग्राहक शुल्क रु. ३००/-

बुद्धसम्बत् २५३७

सम्बत्नेपाल १९९३

वर्ष २९

स्वांपुन्ही

बदला रव

अंक १

विश्रमसम्बत् २०५०

1993 A. D.

Vol. 21

वैशाख

May

No. 1

श्री ५ महाराजाधिराज

तथा

श्री ५ बडामहारानी

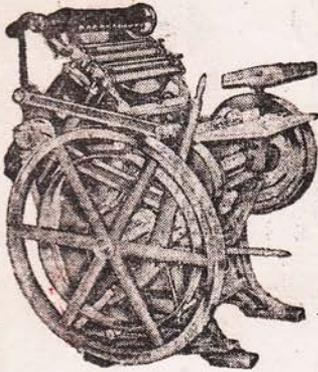
बाट

संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरको दुःखद
निधनमा नेपालका समस्त भिक्षु महासंघ
तथा शिष्यगण शोकसंतप्त परिवारलाई
हादिक समवेदना !

राजदरबार

काठमाडौं नेपाल

मिति:-२०४६।१।२६

सर्वप्रथम आफूलाई उचित मार्गमा लगाउनु
अनि पछि मात्र अरुलाई उपदेश गर्नु
यसो गनलि पण्डितलाई बलेश हुनेछैन ।

- भंगवान् बुद्ध

२५३७ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा

हाम्रा ग्राहकवर्ग तथा शुभेच्छुकहरूमा

हादिक शुभ-कामना

ओम प्रिन्टिङ्ग प्रेस

ओम्वहाल, काठमाडौं

फोन- २२२४५७

आनन्दभूमि

प्रधान सम्पादक
भिक्षु कुमार काश्यप

ध्यवस्थापक
भिक्षु अभ्रघोष

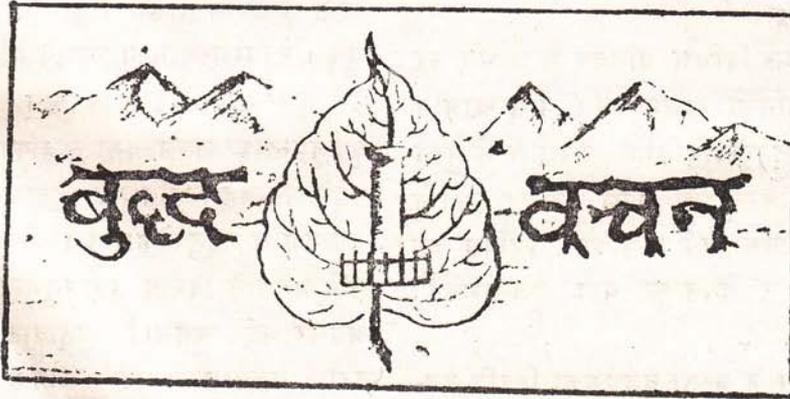
सम्पादक
सुवर्ण शाक्य
फोन नं २-१२८५५
पोस्टबक्स नं. १४१८
काठमाडौं

कार्यालय
'आनन्दभूमि'
आनन्दकुटीविहार
पोस्टबक्स नं. ३००७
स्वयम्भू, काठमाडौं
फोन नं २-७१४२०

प्रकाशक
आनन्दकुटी-विहार-गुठी
आनन्दकुटी, काठमाडौं

नगर-कार्यालय
संधाराम
लुटी, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं ।
फोन नं. २-१५०२०

पियां पैसा वर्षेतापनि मानिसका कामतृष्णाहरू तृप्त हुँदैनन्, पण्डितहरू सांसारिक काम
योगादिमा मज्जा थोरै भएको र दुःख धेरै भएको जानेर कामसुखको इच्छा गर्दैनन् ।
सम्यक् संबुद्धका श्रावकहरू तृष्णा क्षय गर्नेतिर लाग्दछन् ।

सम्पादकीय

बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्य

प्रत्येक वर्ष वैशाखपूर्णिमा (स्वांयापुन्ही) का दिन बौद्धजगत्ले बुद्धलाई अनुस्मरण गरा बुद्धजयन्ती मनाइछन् । नेपालमा ६० वर्षअगाडि बुद्धजयन्ती मनाउने चलन थिएन । प्रत्येक पूर्णिमामा भगवान्प्रति श्रद्धा राख्ने क्रममा वैशाखपूर्णिमाका दिनमा पनि बुद्धको पूजा र श्रद्धाभावले भक्ति दर्शाउने भने परंपरादेखि नै गरेर आएको थियो । बुद्धजयन्ती मनाउने प्रथा आजको नेपाली थेरवाद परंपराको देन हो ।

आज थेरवादको प्रचार प्रसार बढिरहेतापनि गोश्रृंग पर्वतस्थित स्वयम्भूचैत्य र त्यसमा प्रतिस्थापित महायानी पञ्चबुद्ध सबैको आस्थाको केन्द्र बनेको छ । यहाँ शुद्ध बुद्धधर्मको लागि ठूलठूलो संगायनाको प्रभाव पन्यो परेन परंपरा भने आफ्नै तालको रहेको छ ।

बुद्धधर्ममा विभिन्न यानहरू खडा भए तर पंचशील नब्रै यानको आत्मा हो । मासु खाओस् वा रक्षी रिउन् पूजाविधिमा पंचशील नै मुख्य विषय हुन्छ । त्रिरत्नको शरण नजाने कुनैपनि यानै छैन । त्रिरत्नको अर्थ र भावमा विविध तर्क र विवादले मूर्ति र देवताको वाद मृजनाभएको छ ।

नेपालमा जे जस्तो बुद्धधर्मको स्थिति रहेतापनि आज आएर बुद्धजयन्तीलाई सबैले ससम्मान श्रद्धा भक्तिले मान्ने गरेका छन् ।

बुद्धजयन्ती मनाउने यो एउटा ठूलो प्रवाह जनमानसमा पारेको छ । बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा सबै प्रकारका बौद्धहरूले आफ्आफ्नो परंपरा अनुसार जे जस्तो पूजाविधि अपनाए पनि धर्मको सारतत्त्वलाई अंगाल्न समन्वय कायम गर्नुपरेको छ । मानवका बीच भेदभाव विहीनता बुद्धधर्मको सार हो, यो कसैले नकार्न सकिने कुरा होइन । यसप्रति पहिले सबैले उदार बन्नुपरेको छ । भेदभाव नै अशान्तिको जननी हो, भेदभावप्रतिको क्रान्ति नै बुद्धको शान्तिनीति हो ।

स्वयम्भूडाँडाका चारैतिर आजकाल बारूदका अड्डाखानाहरू छन् । बारूद सानातिना हेजचक्रयाइँले पनि विस्फोट हुन सक्ने वस्तु हो । त्यहाँ अनायास बारूद पड्कने घेरै पटक भइसकेका छन् । स्वयम्भूस्थानको लागि यी बारूदखानाहरू घेरै खतरनाक सिद्ध भएका छन् । अतः यस पटकको बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा त्यहाँका बारूदद्वारा भइरहने भयावह स्थितिलाई हटाउन सबै बौद्धहरूले प्रयत्नशील रहनुपरेको छ । श्री ५ को सरकारले पनि जनताले विरोध जनाउनुभन्दा पहिले आफैले अप्रसर भई त्यसलाई त्यहाँबाट हटाउने तरखर गरा सबसाधरणलाई जानकारी दिनु राम्रो हुनेछ । बुद्धधर्मप्रतिको आस्था बोली र भाषामा होइन कार्यपद्धतिले देखाउने कुरा हो ।

बुद्धलाई चिन्न प्रयत्न गरूँ

- भिक्षु अश्वघोष

विषय हेर्दाखिर सजिलो लाग्छ, तर गम्भीर छ । हामी जस्ता अपरिपक्व बुद्धिभएका अज्ञानी मानिसहरूले बुद्ध कस्तो हुनुहुन्थ्यो, वहाँको विचार कस्तो थियो भनी जान्नु र बुझ्नु सजिलो कुरा होइन । बुद्धको परिचय र विचार-धारा बुद्धजीवनी र त्रिपिटकको आधारमा ज्ञातहुन्छ, तर कुनचाहिँ बुद्धजीवनीको आधार मानौं । प्रायःजसो लेखकले आ-आफ्नो श्रद्धा र दृष्टि अनुसार लेख्ने गरेका छन् । प्रायः गरी बौद्ध या अबौद्धले गौतम बुद्धलाई आ-आफ्नो दृष्टि अनुसार श्रद्धागरी अनुसरण गरेको देखिन्छ । यहाँ म पनि मेरो समझदारी अनुरूप मलाई थाहा भए अनुसार बुद्धको परिचय दिन धृष्टता गर्न लागिरहेछु ।

परलोक अथवा स्वर्गको प्रलोभन देखाई यस वर्तमान जीवन सुधान र ठीक पार्न प्रयत्न गर्ने गौतम बुद्ध हुन् । पालिसाहित्यग्रन्थ पढ्दा शाक्यमुनि बुद्धको व्यक्तित्व र विचारधारा थरी थरीका देखिन्छन् । यहाँ एक दुइवटा बुद्धको चर्चा गर्ने विचार गरेको छु ।

गौतम बुद्धले मानिसहरूलाई उपासक, भिक्षु र ब्रह्मन् अथवा निर्वाणतिर पुऱ्याउनुमात्र प्रयत्न गरेन् किन भने साधारण पारिवारिक जीवन बिताइरहेका मानिसहरूलाई ब्रह्मन् (निर्दोषी र निस्वार्थी) बनाउने र निर्वाणको बाटोमा लम्ने सजिलो कुरा होइन, यो व्यावहारिक हुन पनि सक्दो छ । पालि-बौद्ध-ग्रन्थमा उल्लेख भए अनुसार

अरहन्त बन्न पारिवारिक जीवनबाट अलग हुनुपर्छ । यसको मतलब यो होइन कि वहाँले योग्य व्यक्तिलाई निर्वाणको बाटो नै देखाएका छैनन् । साँच्च भन् भने गौतम बुद्धको मनसुवा त अशिक्षितहरूलाई शिक्षित बनाउनु, अल्छीलाई मेहनती तुल्याउनु, कपटी कंजूसलाई सोझो र त्यागी बनाउनु, अज्ञानीलाई ज्ञानी बनाउनु, आज गर्नुपर्ने काम भोलिगर्होला भन्नेहरूलाई आज गर्नु राम्रो हुनेछ र भोलि मनेछ कि भन्ने कुरा कसैलाई थाहा हुने होइन भन्ने बुझाउनु । संक्षिप्तमा भन्नु भने कलंक र बाधा अङ्घनरहित जीवन बनाउन लगाउनु हो । अर्को शब्दमा भन्ने हो भने अरूलाई बाधा र अप्ठ्यारो नहुने गरी जीवन यापन गर्नु र गराउनु हो ।

बुद्धकालीन राजाहरूले बुद्धलाई राम्रोसँग चिन्न सकेतापनि बुद्ध परिनिर्वाण (मृत्यु) भएको २१८ वर्ष पछिका सम्राट् अशोकले बुद्धलाई जानेको मात्र नभई वहाँको शिक्षा अनुसार नै राज्य संचालन गरे । मानिसको जीवन सुखी पार्न र उनीहरूलाई दुःखबाट मुक्त गर्न प्रयत्नशील रहे । उनले बाटोका दायाँ बायाँ वृक्षारोपण गरेका थिए । सिँचाइको लागि कुवा र कुलोको निर्माण, उपचारको लागि अस्पताल, धर्मशाला, पाटीपौवा आदि निर्माण गरे । जनतालाई आफ्ना दुःखपीडा पोख्न सधैं आफ्ना दरबारको ढोका खुला राखेका थिए । अशोक राजाले भने

का थिए— “नीतियं वे कीलन्ते सिया न ते उगजो” अर्थात् राज्यशासक अस्ती भएमा ती अयोग्य शासक हुन् ।

बुद्धको शिक्षा अनुसार कुनै व्यक्तिको चरित्र भ्रष्ट भयो भने त्यसले यसै जीवनमा यहाँ नारकीय जीवन भोग्नु पर्नेछ । पैसाको प्रभावले मुखको अगाडि मान देखाए पनि पछाडिबाट गाली खान्नु, निन्दा सुन्नुपर्ने हुन्छ । मरेर नरकमा जाने हुन्छ । लोभी र कंजूसले मरेर सर्प र मुसा भएर जन्म लिनेछ । बुद्धले यसरी डर र त्रास देखाएका थिए । धनीहरूले गरीबलाई दान दिएमा मृत्युपछि स्वर्गमा जानेछ भन्ने प्रलोभन दिई गरीब उद्धार हुने र दानीको यसलोकको जीवन सुधार हुने ज्ञानको प्रभाव दिन प्रयत्न गरेका थिए । अर्थात् गरीबहरूको उद्धार गर्ने वहाँको अभिप्राय थियो ।

शीलप्रार्थना गरेर तदनुरूप मानिस सदाचारी भएको खण्डमा कलह गरी अदालत गई एक अर्कामा मुद्दा चलाउनुपर्नेछैन । त्यसलाई जहाँ गए पनि स्वागत गर्छ र विश्वासपात्र हुन सक्छ । निष्कलंकित जीवन यापनको लागि सदाचारी हुनु आवश्यक छ । विश्वासपात्र बन्नको लागि सदाचारी बन्नु अति आवश्यक छ भन्ने बुद्धको विचार हो । मन चंचल हुनेहरूलाई र अर्काको दोषमात्र देख्ने बानि भएकाहरूलाई विषयनाथ्यान अर्थात् अन्तर्मुखी हुने ध्यानको अभ्यास तथा रचनात्मक शिक्षाको अभ्यास गर्नुपर्ने कुरा उनले बताएका थिए । विपस्सना ध्यानको अभ्यासले आफूलाई आफैले चिन्न सक्ने शक्तिको सिर्जना हुन्छ, आफ्नो गल्ती आफैले देख्न सक्छ अर्थात् आत्मालोचना गर्न सक्ने ध्यानलाई नै विपस्सना भावना भन्छन् तर आजकाल विपस्सना ध्यानयोगीहरूले यतातिर ध्यान दिइरहेको देखिँदैन ।

सिगालोवादसूत्रले र व्यवधपज्जसूत्रले पारिवारिक

जीवनमा परस्पर कर्तव्य पालनगरी परिश्रम गरी कमाएको धनको सदुपयोग गर्नुपर्ने, त्यस्तै आमजानी अनुचार खर्चगरी जीवन यापन गर्ने बाटो शाक्यमुनि बुद्धले देखाएका छन् । कमाएको पैसा चार भागमा बाँडी सदुपयोग गर्नुपर्ने बुद्धको शिक्षा सारं व्यावहारिक छ, समयानुकूल र उपयोगी छ । उनले भनेका थिए ।

एकेत भोगे भुञ्जेद्ये द्वीहि कम्मं पयोजये,
चतुत्थं च निधापेद्ये आपदासु भविस्सति ।

अर्थ — कमाएको धनमध्ये एक भाग खान—लाउनलाई, दुई भाग आफ्नो उद्योगमा लगाउने र चौथो भाग भविष्यमा आइपर्ने कामको लागि सुरक्षित गरिराख्ने । यसको सतलब केवल खानालाई मात्र पर्याप्त हुनेगरी कमाएर पुग्दैन । अलि बढी नै कमाउनुपर्ने देखिन्छ । यस कुराबाट स्पष्ट देखिन्छ कि बुद्धको विचार मानिसहरूलाई अरहन्त बनाई निर्वाणतिर पठाउनुमात्र नभई साधारण पारिवारिक जीवनको दुःखबाट मुक्तगर्नु पनि हो ।

यस्तै मंगलसूत्रले मानवजीवनमा उत्पत्ति र मंगल हुने बाटो देखाएको छ ताकि सत्संगत राम्रो हुनुपर्छ । पढे लेखे जाने जस्तै अनुशासनमा रही शिक्षित हुनु, अनेक काम गर्नमा कुशल र दक्ष हुनु, नरम बोली हुनु आदि कुरा व्यावहारिक हुन् । निर्वाण अनुभवभन्दा पहिले यी कुराहरू नभै नहुने साधारण पारिवारिक जीवनलाई अत्यावश्यक कुरा हुन् ।

त्यस्तै पराभव र वसलसूत्रहरूमा मानिसहरू पतन हुनुबाट बच्ने उपाय र पतन हुने कारणहरू दर्शाएको छ । यी कुराहरूले के स्पष्ट हुन्छ भने शाक्यमुनि बुद्धले बाँचिरहेका मानिसहरूको जीवन सुखी हुने कुरा भने नहि मरेका मानिसको । बर दिवंगतहरूको पुण्यस्मृतिमा धर्म

कर्म र सामाजिक सेवा गराई बाँचिरहेका मानिसहरूलाई ठीक बाटोमा लगे । एक दिन मनु'पछि भन्ने सम्झी राम्रो काम गर्न शिक्षा लिनुपर्ने कुरा उनले बताए । वर्तमान जीवन ठीक हुन्छ भने भविष्य उज्ज्वल हुन्छ भन्ने कुरा गौतम बुद्धले भनेका थिए ।

गौतम बुद्ध भन्थे कि कुनै पनि काम गर्न लाग्दा त्यो ठीक छ छैन र त्यसबाट हुने फाइदा र बेफाइदा सोचेर बुझेरमात्र गर्नु राम्रो हुनेछ । नराम्रो बाटोमा हिंड्यो भने त्यसको मतिजा र फल नराम्रो नै हुन्छ । उनले

कसैलाई पनि निर्वाणरूप पुऱ्याइदिने जिम्मा लिएनन् । "तुम्हेहि किच्चं आतप्यं अक्खातारो तथागता," अर्थात् काममा त आफैले प्रयत्नरत हुनुपर्छ तथागतहरू त मार्ग प्रदर्शकमात्र हुन् । निर्वाण त शुद्ध कलंक, रहित यही वर्तमान जीवनको अवस्था हो । मरिसकेपछि वैकुण्ठ पुगी आनन्दले बस्ने अवस्था झैं होइन । बुद्धको भनाइ अनुसार यत्रलोकमा दुःखी व्यक्ति परलोकमा पनि सुखी हुन सक्दैन । अतः बुद्धधर्म जीवित मानिसको लागि हो न कि मरेकाका लागि । यही बुद्धको शिक्षा हो ।

२५३७ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा विश्वमानवको सुखद शान्तिको लागि हार्दिक शुभकामना !

राम्रो, असल, क्यासेट-टेपरिकर्डर, ट्रान्जिष्टर, रेडियो र माइक खरिद गर्न वा भाडामा लिन र भिडियो टेलिभिजन खरिद गर्न तथा सरम्मत समेत गर्नुपरेमा हामीकहाँ पाल्नुहोस् ।

इन्टरनेशनल रेडियो सेन्टर
६/३६ न्यूरोड, पाको, काठमाडौं ।
फोन:- २-२१४४१

सुपर भ्वाइस रेडियो
३/६ न्यूरोड गेट, काठमाडौं ।
फोन:- २-२२७६७

महाकवि अश्वघोषकृत "बुद्धचरितम्"को शब्दमा बुद्धत्व प्राप्ति

— अनु० सूर्यतारा वज्राचार्य

जन्मको कारण के हो ? यस बारेमा मुनिले चिन्तन गर्नुभयो । त्यसबेला उनले कर्मभबलाई नै यसको मूल कारण देखेनुभयो । उनले अन्तर्भंगस्थितिबाट कर्मबाटै प्रवृत्ति हुने तथ्य देखेनुभयो, प्रकृतिबाट, कर्त्ताबाट, अभावबाट र आत्मबाट प्रवृत्ति हुने होइन । बाँसको पहिलो पर्वणलाई युक्तिपूर्वक प्वाल पारेको छण्डमा शेष सर्वपर्वण सजिलैसित प्वाल पारिन्छ । यस्तै जन्मको मूल कारण भवबाट क्रमशः मुनिले ज्ञान बढाउनुभयो । मुनिले भवको कारणतिर ध्यान गरेर हेर्दा उपादानमा नै भवको कारण निहित भएको देखियो । यस लोकमा जीवनको जुन धिविध व्रत, शील र कर्महरू छन् ती सबै उपादान हुन्, जस्तो कुन कारणबाट उत्पन्न हुन्छ भनी त्यसमा चिन्तन गर्दै उनले सर्वप्रथम तृष्णालाई देखेनुभयो । जसरी हावासँग लागेर अग्निकण जंगलमा फैलिन्छ त्यस्तै तृष्णायुक्त काम नै कर्मरूपी जंगलमा (दावाग्नि) फैलिएर जान्छ । तृष्णा कुन कारणबाट उत्पन्न हुन्छ भनेर त्यसमाथि वहाँले फेरि ध्यान केन्द्रित गर्नुभयो । रात्ररी ध्यान परायण हुनुभयो, तृष्णाको कारण "वेदना" (सुख-दुःखको र सानुभूति) हो । संसार वेदनाबाट आकृष्ट भएर तृप्तिको निमित्त भागदौड गर्दछ । मानिस प्यासबाट व्याकुल भएर नै पानीको

चाहना गर्दछ, अन्यथा पानीको चाह नै गर्दैन । फेरि वहाँ जितन्द्रयले वेदनाको मूल ज्ञानका लागि ध्यानगर्नुभयो । त्यसबेला वेदनालाई अन्त गर्ने स्पर्शहरूमा वेदनाको उद्गमलाई देखेनुभयो । इन्द्रियहरू, वस्तुहरू र मनको संयोगलाई स्पर्श भनिन्छ । त्यस स्पर्शबाट वेदनाको उत्पत्ति हुन्छ, जस्तो अरणिबाट आगो उत्पन्न हुन्छ । अग्नि यस स्पर्शको कारण के त ? यसमाथि लोचवेत्ताहरूमा श्रेष्ठ वहाँले ध्यानमा स्थित भएर स्पर्शको कारण जान्नुभयो, संसारमा षड् आयतन नै स्पर्शको कारण हो । अन्धो भाग्छ घटलाई देख्दैन किनभने दृष्टिसँग घटको संयोग छैन । यस्तकारण आयतनहरू भएर नै स्पर्श हुन संभव भएको हो । अग्नि वहाँ तत्त्वशले षड् आयतनको कारणद्वारे निरन्तर चिन्तन गर्दै ज्ञानद्वारा नाम-रूपलाई षड् आयतनको कारण भएको जान्नुभयो । अंकुर रहेर नै पात-हरू र शाखाहरूको उद्गम हुन्छ । यसपछि फेरि नाम-रूपको कारणको ध्यान गर्नुभयो । ज्ञानबाट पारंगत वहाँले विज्ञानलाई मूलरूपमा रहेको देखेनुभयो । विज्ञानको उदयमा नै नाम-रूपको उदय संभव छ किनभने बीजको सम्यक् विकास भएर नै यहाँ अंकुर देखाइदिन्छ । फेरि विज्ञान (संज्ञा, चेतना) के बाट उत्पन्न हुन्छ ? यसरी चिन्तन

गर्दें वहलै देखनुभयो, त्यो विज्ञान नाम-रूपको आश्रय लिएर बाहिर देखापर्दछ । निमित्त नैमित्तिकको क्रमलाई जानेर उसको मन त्यही स्थिर भएर विचरण गर्न लाग्यो । कैरि कतै गएन । विज्ञान 'प्रत्यय' हो जसबाट नाम-रूप उत्पन्न हुन्छ र नाम-रूप आधार हो जसमा विज्ञान आश्रित हुन्छ । पानीमा नौकाले मानिसलाई बोक्छ, लँजान्छ, स्थलमा मानिसले नौकालाई बोक्छ, लँजान्छ । त्यस्तै विज्ञान र नाम-रूपको एक अरूको कारण मानिन्छ । ज्वलित फलाम तृणलाई जलाउँछ, बलेको तृणले फलामलाई ज्वलित गर्छ । त्यस्तै ती दुईको परस्पर कार्यकारण सम्बन्ध छ । तत्त्ववेत्ताहरूमा श्रद्धा वहलै ध्यान गर्दै जानुभयो कि विज्ञानबाट नाम-रूप हुन्छ, नामरूपबाट आयतन, त्यस आयतनबाट स्पर्श हुन्छ । स्पर्शबाट वेदना, वेदनाबाट तृष्णा, तृष्णाबाट उपादान र उपादानबाट भव उद्भव हुन्छ । जति वहलै भवबाट जन्म हुन्छ र जन्मबाट जरा मरण प्रत्ययहरूबाट नै भव उत्पन्न हुन्छ भन्ने राम्ररी जान्नुभयो । जस नाशबाट जरा मृत्युको निरोध हुन सकिन्छ, अन्यथा नसकिँदैन फेरि । वहलै राम्ररी निर्णय गर्नुभयो कि भवको नाश गर्न मात्र जन्मको निरुद्ध हुन सक्दछ । उपादानको

निरोध भएमा संसार निश्चित रूपबाट संरुद्ध हुन्छ । यसरी ध्यान गर्दै उनमा अन्तर्बोधको वृद्धि भयो ।

तृष्णाको निरोध भएमा उपादानको क्षणमा नै निरोध हुन्छ र वेदनाको विनाश भएमा तृष्णाको अस्तित्व नै रहँदैन । राम्ररी स्पर्श नष्ट भएमा वेदना निश्चित-रूपमा नष्ट हुन्छ, षड् आयतनहरूको सम्यक् प्रकारबाट नाश भएमा स्पर्श विलीन हुन्छ । नाम-रूप निरोध भएमा षड् आयतनहरूको सम्यक् क्षय हुन जान्छ तथा विज्ञानको निरोध भएमा नाम-रूप नष्ट हुन्छ । संस्कारको निरोध भएमा विज्ञान निरोध हुन्छ । यसरी मुनिले एक एकको अर्को अर्कोको कारण जान्नुभयो । अविद्याको अभाव भए पछि राम्ररी सम्पूर्ण संस्कार क्षीण हुन जान्छ- यसरी वहलै ज्ञेयलाई जानिसकेपछि बुद्ध भएर ध्यानबाट निस्कनुभयो । लोकको भित्र बाहिर कतै आत्मालाई देखिएन । अष्टाङ्ग योगमार्गबाट वहलैलाई परम शान्ति प्राप्त भयो । जुन सत्य अमृत पाउनलाई महर्षिगण परमार्थको निम्ति हिंडेका थिए - मैले त्यो पूर्ण मार्ग प्राप्त भएको वहलै निश्चय गर्नुभयो । रातको चौथो प्रहर उषाकालमा जुन बेला चराचर शान्त थियो त्यस धराताले अधिनाशीपद र सर्वज्ञत्व प्राप्त गर्नुभयो ।

भिगु बांला:गु बिजुलीया सामान, रेडियो, ट्रान्जिष्टर, वाटरपम्प
इलेक्ट्रिक पंखा इत्यादिया लागी
जिमित लुमंकादिसं ।

प्रिमियर इलेक्ट्रिक सेन्टर

शुक्रपथ, यं ।

फोन:- २-२२६०६

भिक्षु आनन्द मत्तैय्य

- रत्नसुन्दर शाक्य

२० औं शताब्दीको शुरुदेखि एशियाका विभिन्न देशहरूमा जस्तै यूरोपका विभिन्न देशहरूमा पनि बुद्ध-धर्म-पुनरुत्थान भएको थियो जसमध्ये यूरोपको एक प्रमुख देश इङ्ग्लैण्डमा बुद्ध-धर्म पुनरुत्थान वा प्रचार प्रसारको प्रमुख श्रेय पहिलो अंग्रेज (ब्रटेन) भिक्षु आनन्द मत्तैय्यलाई नै मात्र सकिन्छ किनकि वहाँले नै ब्रटेनको लागि यस शताब्दीका शुरुदेखि त्यो भूमिका निभाएका थिए जुन भूमिका श्रीलंकाको लागि इशापूर्व तेस्रो शताब्दीमा अशोकपुत्र भिक्षु महेंद्र महास्थविरले निभाएका थिए । साथै भिक्षु आनन्द मत्तैय्यबाट नै संगठितरूपमा बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार भएको थियो ।

वहाँको जन्म ८ डिसेम्बर १८७२ मा लन्दनको एक कैथोलिक परिवारमा "आलेन वेनेट" को रूपमा भएको थियो । वहाँका पिता एक शिष्ट (विनीत) व्यक्ति हुनुको साथै दिव्यतु सम्बन्धी इन्जिनियर थिए । आलेन वेनेट पनि सानै उमेरदेखि विज्ञानका प्रखर विद्यार्थी थिए जो पछि आएर लन्दनका एक नामी रसायन क्षेत्रका वैज्ञानिक हुनुभयो । साथै वेनेट बाल्यावस्थादेखि नै धार्मिक मनोवृत्ति (धर्मजिज्ञासु) का पनि थिए, त्यसैले वहाँ त्यसताका अवस्थित अनेक धार्मिक संघ-संस्थाहरूमा चहार्ने गर्दैथे जसमध्ये एक संस्था "Golden Dawn" का एक प्रमुख सदस्य पनि हुनुभयो, जुन संस्थाको

occultism (देवी शक्ति, गुप्त विद्या) माथि विश्वास थियो ।

यसै बीच आलेन वेनेटले एक दिन सर इडविन आर्नल्ड (सन् १८३२-१९०४) द्वारा लिखित "दि लाइट अफ एशिया" (The Light of Asia) नामक बुद्धको काव्यात्मक जीवनी प्राप्त गर्नुभयो, त्यस ग्रन्थ अध्ययन गरिसकेपछि वहाँले आफ्नो जीवन बुद्ध-धर्मको निमित्त पत्याग गर्ने संकल्प गर्नुभयो, यसबेला वहाँको उमेर १८ वर्षो मात्र थियो ।

वहाँले आफ्नो जिज्ञासा परिपूर्ति गर्न सन् १९०० मा श्रीलंका जानुभयो । त्यहाँ भिक्षु श्वेत स्थविरसभञ्ज पालिभाषाका साथै बौद्धसाहित्यको अध्ययन तीव्ररूपमा गर्नुभयो जसको फलस्वरूप ६ महिना भित्रै वहाँले पालि भाषाबाट सहजरूपले वार्तालाप गर्न सक्नुभयो साथै बुद्ध धर्म सम्बन्धी व्याख्यान पनि दिन सक्नुभयो ।

वहाँको पहिलो व्याख्यान सन् १९०१ को जुलाई महिनामा थियोसोफिकल सोसाइटी (Theosophical society) को तर्फबाट कोलम्बोको Hope Lodge मा "चतुरार्यस्तव" सम्बन्धी दिनभयो, जुन सोसाइटीको लक्ष्य भौतिकवादबाट आध्यात्मिकवादको रक्षा गर्नुका साथै त्यसको प्रचार-प्रसार गर्नु गराउनुथियो ।

आनन्दभूमि

यसरी बुद्ध र बौद्धसाहित्य सम्बन्धी पर्याप्त अध्ययन गरिसकेपछि वहाँ बर्माको अक्याबमा जानुभई आफ्नै जन्मदिनको दिनमा (८ डिसेम्बर १९०१) "आनन्द मेत्तेश्वर" को नामले आमणेर हुनुभयो ।

आमणेर हुनुभएको ५ महिनापछि, २१ मई १९०२ का दिन (वंशाखपूर्णिमाका दिन) ऊं स्वे ब्या सयादो (Ven. Shwe Bya Sayadaw) को उपाध्यायत्वमा उपसम्पदा प्राप्त गरी "भिक्षु आनन्द मेत्तेश्वर" हुनुभयो ।

उपसम्पदापछि वहाँ अक्याबबाट रंगून आउनुभई "अन्तर्राष्ट्रिय बौद्धसंघ" (International Buddhist Society) स्थापना गर्नुभयो । यही संस्थाबाट वहाँकै सम्पादनमा "बुद्ध-धर्म" (Buddhism) नामक त्रैमासिक पत्रिकाको पनि प्रकाशन शुरूगर्नुभयो ।

बर्माबाट वहाँ फेरि श्रीलंका जानुभयो । श्रीलंकाको कोलम्बोमा वहाँले बुद्धधर्मका अनेक विषयलाई लिएर यति प्रभावशाली व्याख्यान दिनुभयो जसबाट त्यस व्याख्यान भएको ठाउँलाई नै मेत्तेश्वर भनी नामकरण गरियो ।

सन् १९०८ को अप्रिल २३ का दिन भिक्षु आनन्द मेत्तेश्वरको धर्मदूतको रूपमा इङ्ग्लैण्ड पुगनुभयो । इङ्ग्लैण्ड पुगनुभए वहाँले वहाँकै विशेष सहयोगमा सन् १९०६ मा जे. जायक्सन् (R. J. Jackson) र जे. आर. पैन (J. R. Pain) द्वारा गठित "Buddhist Society of Great Britain and Ireland" लाई The Buddhist Society of Great Britain and Ireland" को रूपमा पुनर्गठन गर्नुभयो । यस संगठनले डा. रीझ डायविड्स (सन् १८६३-१९२२) को अध्यक्षतामा एउटा बृहत् सम्मेलन पनि गरेको थियो र यही संगठनले बुद्धधर्मको प्रचार गर्न "The Buddhist Review" नामक पत्रिकाको प्रकाशन गरेको थियो ।

भिक्षु आनन्द मेत्तेश्वर इङ्ग्लैण्डबाट बर्मा फर्कौंको

मात्र, थियो वहाँलाई आफ्नो पुरानो पित्तरोग (Gall-Stone) ले सतायो, जसले वहाँ दमको पनि शिकार हुनुभयो । वहाँले Gall-Stone (पित्ताशयमा पत्थर को निमित्त दुइपटकसम्म शल्यचिकित्सा) पनि गराउनुभएको थियो तर पूर्णरूपमा सफल नभएको ले वहाँका डाक्टरहरूले वहाँलाई तुरुन्तै स्वास्थ्योपचारको निमित्त उपयुक्त स्थान मानिएको अमिरिकाको क्यालिफोर्निया जान सल्लाह दिनुभयो जसले गर्दा वहाँले बाध्यतावश नै संघबाट छुट्टिनु पर्यो जब कि वहाँ "स्थविर" पदमा पुग्नमात्र लागेको थियो ।

वहाँ प्रथम विश्वयुद्ध शुरू (सन् १९१४) हुनु अगाडि नै England पुगी त्यहाँ 'क्यालिफोर्निया जानुभएको थियो । वहाँको स्वास्थ्यमा केही सुधार भएपछि वहाँ लन्दन फर्कनुभयो र "The Buddhist Review" पत्रिका आफ्नो सम्पादनमा पुनः प्रकाशित गर्नुभयो ।

वास्तवमा वहाँ क्यालिफोर्निया गएर पनि पूर्णरूपमा सफल नभएका थिएनन् । वहाँलाई दमले यातना दिइने रहेको थियो, उमेर पनि वहाँको ५० वर्ष पुगिसकेको थियो । वहाँको मुख्य कृति "The Religion of Burma" पछि "The wisdom of the Aryas" नामक ग्रन्थ सिद्धिएको मात्र थियो, ६ मार्च १९२३ का दिन वहाँले आफ्नो जीवनयात्रा पनि सिध्याउनुभयो ।

वहाँको निधनले ग्रेट ब्रटेन लगायत सारा बौद्धजगतलाई अपूरणीयति क्षति हुन गयो । विशेषतः ग्रेट ब्रटेनको निमित्त आफ्नै स्वदेशी भिक्षुहरूबाट धर्म प्रचारको कार्यमा अखण्डरूपमा भिक्षुपरम्परा नै तयार हुने थियो, यदि वहाँ एक दशकमात्र रहनुभएको भए ।

तर पनि बुद्धधर्म प्रचार-प्रसारको कार्यमा इङ्ग्लैण्डपछि परेन किनकि भिक्षु आनन्द मेत्तेश्वरको निधनको एक वर्षपछि नै १७ वर्षको उमेरदेखि बुद्ध-धर्ममा दिलचस्पी लिई आउनुभएका क्रिसमस हम्फ्रे (सन् १९०१-१९८३) ले १९ नवेम्बर १९२४ का दिन "The Buddhist Society" लन्दनको स्थापना गर्नुभई बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्नुभयो ।

We wish all The best on the occasion
of 2537th Buddha Jayanti.

Patan Industrial Estate
Lagankhel, Nepal

PHONE 522204

Cottage Crafts Exposition

A wide Range of Handicrafts

Manufactured and offered for Sale- all under one Roof

Contact For:

- A. Worldwide Air Travel Reservation**
 - B. Cargo Shipment**
 - C. Hotel Reservation**
 - D. Pilgrimage Tour Arrangements**
- and
any Travel Advices.**

NATRAJ
TOURS
& TRAVELS
(P.) LTD.

Post Box No. 495

Ghantaghar, Durbar Marg

Kathmandu, Nepal.

Telex - 2270 NATRAJ NP

Phone - 222532, 222014, 220001

Fax - 227372

Gram - NATOURS

के जन्मनु दुःख हो ?

— द्रव्यरत्न शाक्य

बुद्धको हरेक वाणीमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा चतुर आर्यसत्यका मूलमर्म छिपेको हुन्छ भन्नुपर्दा शायद अयुक्ति पढेन होला । चतुर आर्यसत्य र यसका शाब्दिक अर्थ बोद्धप्रत्यक्ष र बुद्धधर्ममा अलिकति पनि रुचि राख्ने जो-सुकैलाई थाहाभएको कुरो हो । यस्तो भन्नुको अर्थ हो बुद्धले चतुर आर्यसत्यको रूपमा यस्ता सामान्य तर सर्वव्यापक कुरा आभना शिष्यजनहरूमा राखिदिनुभएको छ जुन हरेकको निम्ति सुबोध होस् । महापुरुषहरूको वाणीको यो एउटा साक्षा विशेषता हो किनकि यी भावहरू अथवा भनी गहिरा विचारहरू बुद्ध जस्तो व्यक्तित्वबाट खारिएर, भासिएर आफ्नो पूर्ण अस्तित्वसित प्रकट हुन्छन् अर्थात् यो सामान्य धर्म भावबोध दिने शब्दहरू आफैमा एक महान् उपलब्धि, एउटा सार्थक सम्पत्ति बनिस्केको हुन्छ तर बुद्धपछिका हृदयहरूले यी कुराहरूसित कति हृदयसम्म आत्मसात् गर्न सके अथवा सकेनन् त्यो एउटा छुट्टै अनुसन्धानको विषय हुन जान्छ । यहाँ त खालि चतुर आर्यसत्यको एउटा सत्य दुःखसत्य अन्तर्गतको जन्म दुःखबारे यसले संकेत गरेको भाव र त्यसलाई अधिकांश हामीहरूले कसरी लिइरहेका छौं अनि त्यो कति अस्मरहित छ त्यसको मात्र छोटकरीमा टिप्पणी गर्न खोजिएको छ ।

जन्मदुःखबारे कुरा उठाउँदा सर्वप्रथम हामीलाई स्पष्ट हुनुपर्ने केही प्रमुख बुँदाहरू छन् जस्तो, दुःखको

मापदण्ड के हो, के साँच्चै जन्मनु मानिसको लागि दुःख हो ? अथवा सारा दुःखहरूको मूल कारण नै जन्मनु हो ? भगवान् बुद्धले कुनै सन्दर्भमा यो अभिव्यक्त गर्नु भएको थियो र यसको स्पष्ट अर्थ के हो ? तर जस्तो कि प्रायः हामीहरूले सुन्ने गरेका छौं, दुःख जन्मको विषयमा प्रकाण्ड बौद्धविद्वान्देखि लिएर सर्वसाधारणले समेत यस्तो तर्क गर्न रुचाउँछन् कि मानिस यहाँ जन्मँदै नजन्मेको भए मानिसका यावत् संज्ञतहरू केही पनि हुँदैन थिए किनकि दुःखको जड नै स्वयं मानिस हो र जन्मेपछि मानिसमा यसले आफ्नो फण उचाल्ने मौका पाउँछन् । वास्तवमा यस्ता उचाइ दृष्टिकोणहरू एक किसिमले आत्मरतिमात्र हुन् र समस्यालाई एक ठाउँमा थन्काएर विस्तारै झार्ने बाउ हो ।

कुनैपनि कुरालाई बुझ्दा त्यसका वरिपरिका प्रभावहरूलाई नबुझेर फलाव्नु राम्रो हैन । जन्मनुलाई बुद्धले किन दुःखको प्रमुख कारण भने यस विषयमा धेरै विचार नगरिकन यसलाई आम जिन्दगी र मानिसहरूको सन्दर्भमा लिँदा यसले कुन अर्थको सूत्रपात गर्छ त्यो एकपटक बुझौं ।

निश्चय पनि अतिवादीहरू (extremist) जिन्दगीका दुःखहरूबाट त्राण पाउन आफ्नो जीवनलीला नै विभिन्न उपायहरूबाट कठोर नियम र त्यसको परिशीलनबाट समाप्त पार्न पछि पढेन । यस प्रकृत्यामा हामी सामा-

न्यजनहरूमात्र नभएर बौद्धिक व्यक्तित्वहरू समेत रहेको पाउँछौं । यद्यपि प्रकारान्तरमा यसलाई हामी जन्म दुःखको एक रूढीको रूपमा मानिन्छौं किनभने अस्तित्व पछिका सम्बन्धहरूले नै मानिसमा विभिन्न ग्रन्थिहरू उब्जाउँछन् जुन ग्रन्थिहरूले मानिसलाई मानिसबाट तल झार्छन् र विभिन्न कुकृत्यहरू गर्न बाध्य पार्छन् ।

मानिसका यी विसंगतिहरूबाट त्यसबेला बुद्ध अपरिचित थिएनन् । बुद्धमात्र हैन हरेक युगका श्रेष्ठपुरुषहरू आफ्ना वरिपरिका अभिसप्तता र विसंगति, विशेषहरूबाट पूर्ण परिचित हुन्थे । बुद्ध तैपनि त्यसयुगमा एउटा महान् उपलब्धि थियो र उनका कयौं वाणीहरू त्यसका गुडी थिए । जसरी बुद्धले दुःखको कुरा गर्नु भो । हामीले त्यसको कुरा गर्दा त्यसभित्र अवस्थित सामयिक अर्थको ख्याल गरेनौं भने त्यसले एउटा ठूलो भ्रमको सिर्जना गर्छ । जस्तो दुःखजन्मको विषयमा जन्मनु सत्य त हो तर त्यसलाई कुन अर्थप्रसंगमा दुःख भन्ने त्यो विचारणीय हुन्छ ।

जन्म आफैमा एक घटना हो जुन घटनासँग कम-सेकम मानिसका कथित अस्तित्वको दाबी हामी गर्न सक्तौं । जन्मनुलाई समेत दुःखको विवरणमा राख्दा मानिस या त आफ्ना समकालीन सन्दर्भबाट निर्देशित एवं परिचालित लाग्छन् कि मानिस ईश्वरको कठपुतली छ

लाग्छ । ईश्वर आफैमा कति झूठ र पाखण्डपूर्ण शब्द हो बुद्धको यस विषयमा महान् वाणीहरू र उभ्राह्मण शता-ब्दीमा कालभगवत्को अर्ग अक्षिम सिद्धान्तमा ईश्वरको अस्तित्वलाई पूर्ण अस्वीकारको तथ्यले बताउँछ जुन अनुसार बुद्ध र मार्क्समा मतैक्यता देखाएर केही बौद्धजनहरू मार्क्सलाई बुद्ध समकक्ष अथवा बुद्धलाई मार्क्सको समकक्ष राख्न कति हिचकिचाइरहेका छन् ।

अस्तित्ववादी दार्शनिकहरूले पनि करिब करिब ईश्वरकै विरुद्धमा मानिसको अस्तित्वको वकालत गरेको पाइन्छ कि मानिस यति स्वतन्त्र छन् स्वतन्त्रता उसको बाध्यता हुन पुगेको छ । त्यसले जन्म एउटा निरपेक्ष सत्य हो । यद्यपि कर्मको गैर जिम्मेवारिता र पाइलापिच्छे मानिसका भूलहरूले ऊ दुःखको यति ठूलो भुमरीमा रूभलिलन थाल्छन् कि त्यसबेला उसको मुक्तिमात्र र मात्र मृत्यु हुन पुग्छ । यस दृष्टिकोणमा मृत्युलाई अंगाल्न बाध्य मान्छे हो नियतिको सूत्रधार निश्चय नै मान्छेको स्वयं उद्भव हो । बुद्धले दुःखजन्म भनेर सम्भवतः यही तथ्यतिर औल्याएको हुनुपर्दछ तर बुद्धपछिका टीकाकार र व्याख्याकारहरूले कतिसम्म बुद्धले औल्याएको तथ्यको गहिराइसम्म पुग्न सफल भयो भन्ने कुरा दुःखजन्मबारे प्रहिले व्याप्त जनमानसमा लाविएको धारणाले प्रस्ट्याउँछ ।

२५३७ दया बुद्धजयन्तीया लसताय् जिमिगु भित्तुना !
कम्प्यूटर सम्बन्धी फुक्क सामग्रीया
निंति लुमंकादिसैं ।

हाई टेक पायोनियर प्रा. लि.

फोन: ४१३२८४
४१८४७२

कालिकास्थान, डिल्लीबजार
काठमाडौं ।

(वर्ष २० अंक १२ बाट क्रमशः)

आनन्दप्रति संगायनामा लगाइएका अभियोगहरू

— पुरुष शाक्यवंश

बुद्धसंघमा नारीहरूलाई प्रव्रजित गरायो, बुद्ध परिनिर्वाणपछिको पार्थिव शरीर सबभन्दा पहिले नारीहरूलाई दर्शन गरायो, बुद्धको शरीर स्त्रीहरूको आसुले रक्षायो आदि भिक्षु आनन्दमाथि लगाइएका अभियोगहरू केवल नारीविरोधी भावनाले प्रेरित भएको देखिन्छ। जातपात, उच्च स्त्री-पुरुषको सामाजिक कुरीतिप्रति व्यापक क्रान्ति गर्ने बुद्धको संघमा नारीजातिप्रति द्वेषभावना कहाँबाट उत्पन्न भयो विचारणीय छ।

बुद्धको पार्थिव शरीरप्रति नारीहरूको अपाधिकार गरेको अभियोगपछि भिक्षु आनन्दले बुद्धको कोठरक्षेत्र आपनो पाउले कुल्ची सिएको भन्ने भिक्षु आनन्दमाथि लगाएको अभियोगलाई विचार गरौं। जातपात उच्चनीच, ईश्वर, मानव, पशु कर्मी, जन्म, कर्म इत्यादि सम्बन्धमा बुद्धको धारणा अरुको कब्जा भित्र छ। यो नै बुद्धधर्मको एक विशेषता हो। हात, खुट्टा शिर छालो इत्यादि मानवअङ्गप्रत्यङ्गमात्र नभई मानवबीचभित्र अवस्थित सम्पूर्ण पदार्थ जस्तो रगत, मासु पादकान्त, मिलाव, पिप, मिलाव इत्यादि जुनलाई आज हामी कोहर मंताको भावनाले छिछि दुर दुर गर्दै आएका छौं, त्यो कुनै कोहर मंता नभई प्रतिदिन, सोही पदार्थको

माध्यमबाट श्वास प्रश्वास लिँदै आएका छौं। यी कोहर मंता पदार्थको माध्यमबाट श्वास प्रश्वास लिने मानव कुन दृष्टिले चोखो होला विचारणीय छ। बुद्ध उपदेश दिनुहुन्छ कुनै पदार्थ अपवित्र, अशुभ छैन केवल हेर्ने र बुझ्ने मानवदृष्टिमात्र फरक हो। यस्तो शिक्षा दिने बुद्धको संघभित्र खुट्टालाई अपवित्र सम्झेर आनन्दलाई दोषारोपण गर्ने भावना कहाँबाट उत्पन्न भयो? के यो बुद्धको शिक्षा अनुकूल छ? यो कहाँबाट होइन, मानवको देहलाई नै वर्गीकरण गर्ने प्रथा आफूलाई सर्वश्रेष्ठ मानवको रूपमा अवस्थित गराउने र हिन्दूधर्मको कट्टर समर्थकको रूपमा हिमायती गर्ने ब्राह्मणसंप्रदायको उपज हो। ब्राह्मणहरू आफू विश्व-सृष्टि-कर्ता "ब्रह्मा" को मुखबाट जन्मेको उच्च जात, क्षेत्रीहरू ब्रह्माको छातीबाट जन्मेको दोश्रो उच्च जाति, वैश्यहरू ब्रह्माको हातबाट जन्मेका तेथो जात र शूद्र ब्राह्मणको पाउबाट जन्मेको नीच अछूत जात भनी वर्गीकरण गरी आफूलाई स्वतः सर्वश्रेष्ठ मानव बनाउने ब्राह्मण चालबाजीको चतुःपाईं हो। यही ब्राह्मण सम्प्रदायको चतुःपाईंको विरुद्ध बुद्धले क्रान्तिगरेका हुन्। बुद्धको महापरिनिर्वाणको लगत्तै पछि पुनः यो ब्राह्मणवादको गन्ध संघभित्र कसरी आयो? के बुद्धद्वारा ब्राह्मणवाद विरुद्ध गरेको क्रान्ति भिक्षुहरूलाई मान्यता छैन, वा बुद्धको क्रान्ति अर्हत् भिक्षुहरूले बुझ्नसकेनन्, के यो भिक्षु

आनन्दमाथि साँचे नै अभियोगहरू लगाइएका थिए ? इत्यादि प्रश्नहरूको छानबिन गर्ने सम्बन्धमा बौद्धहरूको ध्यान आर्काषित हुनुपर्ने देखिन्छ ।

बुद्धको चीवरवस्त्र भिक्षु आनन्दले पाउले कुल्ची सिएको अभियोगपछि बुद्धले बारम्बार पानी पिउने प्यास लागेको बारम्बार भिक्षु आनन्दलाई श्रवण गराए पनि भिक्षु आनन्दद्वारा पानी नल्याइदिएको सम्बन्धलाई लिएर महासांघिकहरूले लगाएको अभियोगको महापरिनिर्वाणसूत्रमा उल्लेख गरेको बुद्ध र भिक्षु आनन्दका बीच आर्तालाप भएको वार्तालाई यहाँ प्रस्तुत गर्दा बढी प्रष्ट हुने आशा गर्न सकिन्छ ।

आनन्द, मलाई पिउने पानी ल्याइदेऊ । आनन्द प्यास लाग्यो पानी पिऊ । यस्तो आज्ञा भएपछि आयुष्मान् आनन्दद्वारा भगवान् समक्ष यस्तो विन्तिगरियो— भन्ते ! भरखरमात्र पाँच सय गाडाहरू नदी पार गरेको कारणले नदीको पानी घमिलो र फोहर भएको छ । भन्ते, यो क्रकुट्या नदीको समीपमा नै राम्रो स्वच्छ र चिसो पानी भएको स्मरणीय स्थान छ । भगवान्बाट त्यही नै पानी पिउनुहोस् त्यही नै नुहाउनुहोस् । यसै कुरालाई लिएर महासांघिकहरूले भिक्षु आनन्दमाथि अभियोग लगाइएको भए भिक्षु आनन्दको यसमा केही दोष देखिँदैन ।

भिक्षु आनन्दद्वारा बुद्धलाई पानी ल्याइनदिएको अभियोगपछि, बुद्ध परिनिर्वाण हुने निश्चित अवस्थाभन्दा पहिले बुद्धले आफू निर्वाण हुने सम्बन्धमा बारम्बार आनन्दसमक्ष चर्चा गरेपनि आनन्दले तथागतसँग केही वर्ष अरू जीवित रहन आग्रह गर्नुभएन भन्ने अभियोगको सम्बन्धमा बुद्ध र आनन्द भिक्षुका बीचमा सम्वाद भएको नै प्रस्तुत गर्दा बढी उपयुक्त हुनेछ ।

आनन्द, त्यसोभए यो तिमी नै दुष्कृत हो तिमी नै

अपराध (मौका चुकाएर ठूलो भूल गरेको) हो, तथागत-द्वारा प्रत्यक्षरूपमा स्थूल संकेत प्रकट गर्दा पनि, उबार भाष देखाउँदा पनि तिमिले बुझ्न सकेनौ । तिमिले तथागतसँग याचना गरेनौ— भन्ते ! भगवान् बहुजन हित सुखको निमित्त लोकलाई अनुकम्पा राख्नको निमित्त, देव मनुष्यहरूको अर्थ हित सुखको निमित्त कल्पभर अवस्थित होउन् ।” आनन्द ! यदि तिमिले याचनामात्र गरेको भए तथागतले दोश्रोबारसम्म मात्र अस्वीकार गर्नेछन्, तेस्रोबारमा अवश्य स्वीकार गर्नेछन् । आनन्द ! त्यसकारण तिमि नै दोषी हो, तिमी नै अपराधी हो (महापरिनिर्वाण सुत्त)

भिक्षु आनन्दप्रति स्वयम् बुद्धद्वारा प्रत्यक्षरूपमा अपराधको दोषलगाएको सुनेपछि, चुन्द कम्मरपुत्र संरक्षण प्रदान गर्ने उद्देश्यले बुद्धद्वारा भिक्षु आनन्दलाई आदेश दिनुभई परिनिर्वाण हुनुभएको सुत्तलाई पनि एक नजर पुन्याऊ ।

“आनन्द । चुन्द, कम्मरपुत्रलाई विप्रतिसार दोषबाट मुक्त गरिदिनुपर्छ— आवुसो चुन्द ! तिमी निमित्त यो लाभ हो, तिमी निमित्त यो मुलाभ हो, तिमी अन्तिम पिण्डपात् भोजन गरेर तथागत परिनिर्वाण हुनुभयो । आवुसो चुन्द ! मैले भगवान्का सन्मुखबाट नै यो ग्रहण गरेको आदेश हो ।

महापरिनिर्वाण सुत्तमा नै माथि उल्लेख भएका दुई-वटा विषयहरू जस्तो चुन्दकम्मरपुत्रलाई संरक्षणमा दिइएको विषय र भिक्षु आनन्दप्रति दोष लगाएको स्वयम् बुद्धको वाणीलाई स्मरण गर्दा केवल बौद्धहरूलाई मात्र नभई सर्वसाधारण जनता समेतले आपत्ति उठाउन सक्ने विषय बन्न गएको छ । यस अर्थले यस महापरिनिर्वाण सुत्तमा उल्लेख भएको विषयलाई विरोध गरौं त जनभावना विपरीत त्रिपिटकलाई विरोध गर्ने हुन्छ विरोध नगरौं यी

भावनाहरू बौद्धसंस्कार अन्तरूप नभएको मात्र नभई स्वयम् बुद्धलाई समेत हलुका हुन सक्ने, आँच आउन सक्ने विषय आफूलाई लागेको छ कारण अरू सम्प्रदायहरूले जस्तै क्रिस्चियन, हिन्दू, मुसलमानहरूले आफ्नो आफ्नो धर्मग्रन्थलाई देववाणी भएको विश्वास गर्छन्, त्यस्तै बौद्धहरू त्रिपिटक बुद्धवाणी भएको विश्वास गर्छन् र बौद्धहरूले त्रिपिटकलाई विरोध गरेको बिरलै छ। बरु बुद्धवाणी भएको आधार बनाई थुप्रै ग्रन्थ रचना भएका छन्, नयाँ नयाँ यानहरू आविष्कार भएका छन्। यी सबै तथ्यहरूलाई विचार गर्दा एक बौद्धको नाताले महापरिनिर्वाण मुक्तलाई विरोध गरूँ वा नगरूँ दुविधामा परेको छु। यसरी दुविधामा परी बस्नु आफूलाई मात्र होइन कसैको निम्ति पनि उचित छैन र स्वयम् बुद्धको यसवाणी "शास्त्रमा लेखेको भनेर, ठूल ठूला प्रकाण्ड विद्वान्हरूले भनेको भनेर वा स्वयम् म आफू (बुद्ध) ले भन्यो भनेर भनेका कुरामा नलागी सुनारले जसरी सुनलाई पारख गर्छ त्यस्तै आफ्नै अनुमतिको आधारलाई प्रमाणित भए मात्र त्यस कुरालाई विश्वास गर्नुपर्छ।" भन्ने वाणीलाई विपरीत भएको देखिन्छ। बुद्धको यस उपदेशलाई पालन नगरी बौद्धहरूले पनि अरु धर्मावलम्बीहरूको अनुसरण गरी त्रिपिटकलाई नै नमान्नु बूढ मान्ने आदर गरेको कारणले नै बौद्धसंघ भिन्न भिन्न विचार र वाद बन्नु गएको हुनसक्छ। यी वादहरूलाई मनन गरी माथि उल्लेख भएका महापरिनिर्वाणमुक्त अन्तर्गतको, चून्द कम्मरपुत्रलाई बुद्धद्वारा संरक्षण दिएको र आनन्द भन्तेलाई दोष लगाएको विषयलाई लक्ष्य गरी आलोचना गर्ने विचार गरेको छु।

बुद्धले कर्मको मूल अथवा अपराध देखाएर स्वयम् अपराध गर्ने व्यक्तिलाई महामुस गराउंछ तर त्यस मानिसलाई अपराध पुनः सोही अनुसार दण्डदिने विश्वास गर्दै- न बरु त्यसलाई संरक्षण गर्छ, जस्तो चून्द कम्मरपुत्रलाई

र अंगुलिमाललाई गरे। यही नै बुद्धको महानता हो, बौद्ध संस्कार हो। यसकारण बुद्धद्वारा चून्द कम्मरपुत्रलाई संरक्षण गरेको बुद्धको नीति अनुसार छ, बौद्धसंस्कार अन्तरूप छ तर भिक्षु आनन्दमाथि लगाइएको अपराधको लाञ्छना बुद्धको नीति विरुद्ध छ। भिक्षु आनन्दप्रति- लगाइएको आरोप सानातिना अभियोग होइन, यो एउटा ठूलो अभियोग हो। बुद्ध यो संसार कल्पभर नभए पनि अरू चार पाँच सय वर्ष बढी यस विश्वमा रहनुभएको भए यस विश्वको नक्सा नै अर्को हुने थियो। अवश्यपनि विज्ञानको विकास भई जसरी आज विज्ञानको चमत्कारले सूक्ष्म पदार्थ र पद्धतिबाट बनाइएका विभिन्न विलासी सामानहरू सर्वसाधारण जनतासमक्ष सुलभ तरिकाबाट उपलब्ध भएको कारणले विश्वभावना नै बढी विलासी सरसामानहरू जुटाऊ र बढी विलासी जीवन जीऊ यही मानवको मुख्य लक्ष्य हुन गएको छ र यसबाट शान्तिको सट्टा झन तनाव बढेको छ, जताततै काटमार र अशान्तिले व्याप्त छ। यो पूर्ण बुद्धको संबोधिको विरुद्ध छ र बौद्धसंस्कार विपरीत पनि छ। बुद्ध एक दुई सय वर्षमात्र अरू बढी यस संसारमा जीवित रहनुभएको भए अवश्य पनि विज्ञानको विकास भए जस्तै बुद्धको संबोधि ज्ञान पनि सर्वसाधारण जनताले सरलरूपमा बुझ्नेगरी विकास भइसकेको हुनेछ र यस विश्वको नक्सा नै पूर्णरूपमा बदलिएको हुनेछ।

भिक्षु आनन्द बुद्धको एक सेवकमात्र हुनु यस विश्वमा बुद्धको उपस्थित हुनु जति आवश्यक छ, त्यो भिक्षु आनन्दलाई भन्दा पनि स्वयम् बुद्धको बढी ज्ञान भएको विषय हो न कि त्यसबेला अर्हत्सम्म पनि हुनु नभएको आनन्दको विषय हो।

आनन्द बुद्धकै सेवक भएको कारणले बुद्धपरिनिर्वाण हुने सम्बन्धमा भिक्षु आनन्दसँग अनुमति लिइ-

रहनुपर्ने कुनै आवश्यकता नै देखिंदैन ।

कुनै कुनै बौद्धग्रन्थहरूमा बुद्धद्वारा आफू निर्वाण हुने अवस्था भएको संकेत आनन्दलाई दिएको समयमा मारदेवले बुद्धको मनसाय आनन्दले थाहा नपाओस् भन्ने उद्देश्यले छोपिराखेका कुरा वर्णन गरेको पाइन्छ । यदि यो तथ्य सत्य हो भने छोप्ने मारदेव पो दोषी हुनुपर्ने हो न कि आनन्दप्रति दोषारोपण ? अर्को यसै प्रसंगको सिलसिलामा संसारको सूक्ष्मभन्दा सूक्ष्म पदार्थको ज्ञान हुने मात्र नभई अन्तरिक्षको ज्ञान हुने सम्म पनि नभई त्रिभुवन बृथवी, स्वर्ग, नरक र अन्तरिक्ष सबै ठाउँमा घटेका घटनाहरूको यथार्थ ज्ञान हुने बुद्ध भनी विश्वास गर्ने बौद्धहरूले

कसरी मारले भिक्षु आनन्दलाई छोपिराखेको बुद्धले देख्न असमर्थ भएको मा विश्वास गर्नु ? आश्चर्य छ !

यी माथि उल्लेख भएका तथ्यहरूलाई विचार गर्दा तीन चार सय वर्षपछि मात्र त्रिपिटक लिपिबद्ध हुँदा त्यस समयको परिस्थिति र समाज अनुसार मुत्तहरूमा केही अंश घटबढ भई तल माथि हुन गएको हुन सक्छ र साथ साथै बुद्धलाई एक महामानवबाट अरु सम्प्रदाय हरूको गुरुहरूलाई सम्मान प्रदान गरेर अरु देवताको पंक्तिमा उभ्याउने प्रयास गरेको देखिन्छ ।

★

मोना सिलाई मसिन

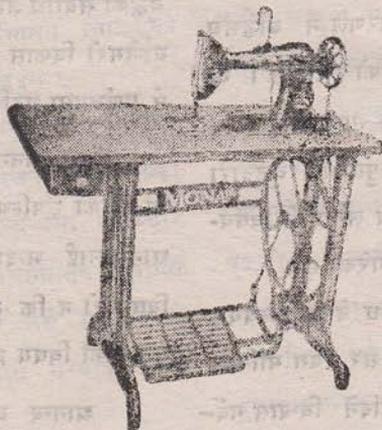
५ वर्ष ग्यारेन्टी भएको

अधिकृत बिक्रेताहरू

स्युमोन लिंक्स

भे'डासिग, काठमाडौं

फोन:- २२१७२०, २२६५६६

रालसन स्टोर्स

टेवहाल, काठमाडौं

फोन नं. २२५३३३, २२४६००

बुद्धको पहिलो धर्मदेशना के हो ?

— के. बी. मोक्तान, धरान

२५०० वर्षअघि वाराणसी ऋषिपत्तन मृगदावनमा भगवान् बुद्धले पञ्चवर्गीय भिक्षुहरूलाई धर्मचक्रप्रवर्तन सूत्र र अनात्मलक्षणसूत्र उपदेश दिनुभएको थियो। यो दुई सूत्र भगवान् बुद्धद्वारा बुद्धत्व प्राप्तपछि सर्वप्रथम गर्नु भएको हो। बुद्धले जीवनभर लगभग ४५ वर्षसम्म गहिरो उपदेश गर्नुभएको थियो। उहाँद्वारा उपदिष्ट धर्मका स्वत्वलाई मानवद्वारा यही जीवनमा परीक्षा गर्न सकिन्छ। कतरी? कुनैपनि आसनमा पल्टीमाथी दुबै आँखा चिम्लेर निश्चल भई नचली ध्यानभावना आनापानमति विषयमा महासतिपठानद्वारा प्राकृतिक चार महाभूतबाट उत्पन्न सत्वधातुलाई जाँच सकिन्छ जसले गर्दा राग, द्वेष, मोह, दुष्णा, लोभ र क्रोधबाट हृदय परिवर्तन भई यो जीवनमा मानवले सुखी जीवन बिताउन सक्छ।

भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ कि यो संसारमा कुनैपनि कतु इन्द्रिय न्य होइन। द्रव्य भनिएका सूर्य, चन्द्र, ग्रह, तारा, पर्वत, वृक्ष, पृथ्वी, जल प्राणीहरूका शरीर आदि सबै भौतिक पदार्थहरूलाई प्रज्ञाचक्षुद्वारा विश्लेषण गरी हाम्रो इन्द्रियको रूपमा प्राप्त हुँदैन। अपि तु ती धातुनामक अणुहरूको उपलब्ध हुन्छ। उहाँको यस कथनको सत्यता आधुनिक वैज्ञानिकद्वारा प्रमाणित भइरहेको छ। १९ औँ शताब्दीसम्मका भौतिक विज्ञानवादीहरूले भन्ने गर्दथे कि

पदार्थको विश्लेषण गर्दा त्यसको सर्व सूक्ष्म अंश परमाणु (ATOM) का रूपमा उपलब्ध हुन्छ। त्यस परमाणुका परिमाणका विषयमा तिनीहरूले भन्ने गर्दथे कि एक कःगतमा १/५ इञ्चको रेखा कोरेर त्यसलाई १० करोड टुक्रा गःयो भने एक टुक्राको बराबर परमाणुको परिमाण हुन्छ।

परमाणु अत्यन्त सूक्ष्म भएको ले त्यो साधारण सूक्ष्मदर्शक यन्त्र (माइक्रोस्कोप) ले देखिँदैन। विशेषरूपले निर्मित इलेक्ट्रोन, माइक्रोस्कोपले मात्र त्यसलाई देख्न सकिन्छ।

उक्त भगवान् बुद्धको कथनलाई १९ औँ शताब्दी का वैज्ञानिकहरूले गहिरो अनुसन्धान गरिरहे। रूपीको सम्बन्धमा भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ — “रूप सानो होस् ठूलो होस् ती साना साना परमाणुहरूको समूह हुन्।” यी परमाणुलाई नै शायद वैज्ञानिकहरू एटम भन्दछन्। उक्त कथनको साथै भगवान् बुद्धले यो पनि भन्नुभएको छ कि परमाणुहरूको मात्रमा एक आकाश नामक धातु हुन्छ, अतः अकाशबाट परिच्छिन्न हुने कारणले एक परमाणु अर्को परमाणुसँग सम्बद्ध रहँदैन। बुद्धको यस कथनलाई पनि शायद वर्तमान वैज्ञानिकहरूले उपहास गरेका होलान्।

रूपको विषयमा भगवान्‌ले अरू पनि भन्नुभएको छ कि सबै रूप उत्पन्न भई नष्ट हुँदै जान्छन् जसले गर्दा परिवर्तन बूढा पनि हुन्छ । यही अनित्य र अनात्म हुन् । रूपको आयु चित्तको १७ चित्तक्षणको बराबर हुन्छ । चित्तको विषयमा अविद्यामा फँसेका व्यक्तिहरू यस्तो ठान्दछन् कि जन्मदेखि मृत्युसम्म एउटै चित्त हुन्छ भन्ने छैन । अपितु चित्त क्षणक्षणमा उत्पन्न भइरहन्छ । एक पलमा चित्त लाखौं-करोडौं पटक उत्पन्न भई नष्ट हुन्छन् । परमाणुको आयुमात्र १७ चित्तक्षणको बराबर हुन्छ । अर्थात् जति समयमा १७ चित्त उत्पन्न भई नष्ट हुन्छ त्यति समयमा एक रूपको उत्पन्न भई नष्ट हुन्छ । यस किसिमका उत्पाद र भङ्गको अत्यन्त शीघ्रताका साथ घटित हुनेहुनाले मानिसहरूले यस्तो ठान्दछन् कि रूप धेरै समयसम्म रहने पदार्थ हुन् । यसरी रूपको अनित्य स्वभावमा १९ औं शताब्दीसम्म विश्वास गर्न सकेनन् ।

२० औं शताब्दीको शुरुवातदेखि नै वैज्ञानिक क्षेत्रमा भगवान् बुद्धको धर्मको तुलनामा नयाँ नयाँ आविष्कार तथा ठूलो हलचलका साथ खोज हुन थाल्यो । वैज्ञानिक आरबिटर भन्दछन् “नैले भगवान् बुद्धको वाङ्मय दर्शन-शास्त्र त्रिपिटक पढे । बुद्धले भन्नुभएको छ कि सबै प्राणी उत्पन्न जीव यस ब्रह्माण्डमा विद्यमान छ । शून्यमा परिवर्तन हुँदैन । यो कस्तो जीव हो नाङ्गो आँखाले देखिँदैन । यसैले वर्तमान आजको वैज्ञानिक यसको अध्ययनमा सक्षम भयो । जस्तै इलेक्ट्रोन माइक्रोस्कोप निर्मित भयो जसले हेर्दा सबै प्राणी उत्पन्न जीव जस्तो देखियो र आरबिटर भन्दछन्, “धन्य हो भगवान् बुद्ध जुन समय कागज आविष्कार हुन सक्दैनथ्यो, त्यस्तो समयमा सूक्ष्मभन्दा पनि सूक्ष्म जीवको पत्तालागाउनुभो । कसरी ? आनापानसति विषयमा महासति पठान ध्यानभावाना स्वयंले अनुभव

गरी धर्मदेशनागर्नुभयो र वैज्ञानिकहरूको लागि ठूलो सहायक बन्नपुग्यो ।

सबैलाई ज्ञात भएको कुराहो १८९७ मा जे. जे. थोम्पसोन् (J. J. THOMPSON) नामक वैज्ञानिकले परमाणु (ATOM) लाई विभाजन गरिदियो । फलतः परमाणुबाट पनि अनेक गुण साना इलेक्ट्रोन (ELECTRON) नामक पदार्थको आविष्कार गरे । आर. ए. मिलिकान (R. A. MILIKAN) नामक वैज्ञानिकले यो सिद्ध गर्‍यो कि ती इलेक्ट्रोन हाइड्रोजन परमाणुको १८५० औं भागको बराबर हुन्छ । पहिला यो धारणा थियो कि परमाणु सबभन्दा सानो एकाइ हो र त्यसको विभाजन गर्न सकिँदैन किन्तु वैज्ञानिक क्षेत्रमा यसपछि त्यो धारणा समाप्त हुनगयो । यसपछि इलेक्ट्रोनको पनि वैज्ञानिक ढङ्गले परीक्षण गरेपछि यो सिद्ध हुनआयो कि त्यो एक प्रकारको द्रव्यविशेष (PARTICLE) हो र यो पनि सिद्धभयो कि द्रव्य पनि होइन, एक तरङ्ग (WAVE) मात्र हो ।

यसप्रकार वैज्ञानिकहरूका यी कथन भगवान् बुद्धका ती कथनसँग अति नै नजिक हुन आयो जुन वहाँले भन्नुभएको छ कि रूपीधर्मको विभाजन गरेपछि कुनै पदार्थ द्रव्यमा उपलब्ध हुँदैन अपितु त्यो एक घातु स्वभावमात्र उपलब्ध हुन्छ ।

यो भगवान् बुद्ध र उनका अनुयायीहरूको लागि वैज्ञानिकहरूको अनुसन्धान उति नयाँ नभएतापनि वैज्ञानिक क्षेत्रमा यो ठूलो महत्त्वपूर्ण क्रान्ति हो र उनीहरूको निमित्त यो सर्वथा नवीन अनुभूति हो किनभने धेरै शताब्दीका सतत प्रयासका उनीहरूका यी उपलब्धि हुन् ।

महान् वैज्ञानिक आइन्स्टीन (EINSTEIN) को भनाइ छ कि द्रव्य (रूप) र शक्तिमा कुनै विशेष भेद छैन किनभने द्रव्य शक्तिको रूपमा परिणत हुन सक्छ र शक्ति

द्रव्यको रूपमा । गणितको आधारमा कोही वैज्ञानिकको
कल्पना छ कि परमाणु कुनै द्रव्य होइन अपितु ती मनुष्यका
चिन्तना हुने स्वभावमात्र हुन् ।

सबै रूप (भौतिक पदार्थ) जसरी मानिसहरूले ठान्द
छन् एक पदार्थ होइन, अपितु अनेक परमाणुको समूह
हो । पेरिन (PERRIN) नामक वैज्ञानिकले आफ्नो
प्रयोगबाट पनि यही सिद्ध गरेको छ । १८९७ ई. मा जे.
जे. थोम्पन् J. J. (THOMPSON) ले इलेक्ट्रोनको
अस्तित्वको बारेदेखि आजसम्म ८ धातुहरूको आविष्कार
कायदेका छन् । जस्तै - १. इलेक्ट्रोन (ELECTR-
ON) २. प्रोटोन (PROTON) ३. न्यूट्रोन
(NEUTRON) ४. न्यूट्रिनो (NEUTRINO) ५.
पोजिट्रोन (POSITRON) ६. एन्टी प्रोटोन् (ANTI-
PROTON) ७. एन्टी न्यूट्रोन (ANTINEUTRON)
८. एन्टीन्यूट्रिनो (ANTINEUTRINO) यी आठ
पदार्थहरूमा नं. ५ नम्बर १ को विरोधी छ । नम्बर ६
नम्बर २ को, नम्बर ७ नम्बर ३ को, नम्बर ८ नम्बर
४ को विरोधी छ ।

यी विरुद्ध धातुहरू परस्पर संयुक्त हुन जाँदा एक
द्रव्यलाई विनाश गर्ने हुनाले दुइवटै विनष्ट हुन जान्छन् ।
यो दुवै विनष्ट हुना साथ त्यस संस्थानमा तत्सदृश धातुको
उत्पत्ति हुन्छ । यसरी उत्पत्ति र विनाशको क्रम प्रतिक्षण
हुनाको पटक भइरहन्छन् । यस किसिमले रूपीधर्मका
उत्पत्ति र विनाशको क्रम दर्शाउनमा आजका वैज्ञानिक
सर्वथा समर्थ छन् ।

भगवान् बुद्धले रूपीधर्मको सम्बन्धमा २५०० वर्ष
अघि नै अनेक विशिष्ट कुरा भन्नुभएको छ । जस्तै
कामाग्, अच्युतमन्दा पनि सूक्ष्म वस्तुलाई पनि नामकरण
गर्नुभएको छ । जस्तै चार महाभूतको संघर्षघर्षणबाट अनेकौ

जसलाई विभाजन नै गर्न सकिँदैन त्यसलाई पनि नामकरण
गर्नुभएको छ, अष्ट कलाप । यसबाट मानवमा हुने १२९
चित्तधार हो । जस्तै, १२ आयतन, १८ धातु, २२ इन्द्रिय,
३७ बोधिपक्षीय धर्म चित्तको भिन्न ४ स्मृति प्रस्थान,
४ सकयक् प्रधान, ४ ऋद्धिपाद, ५ इन्द्रिय, ५ बल, ७
बोध्यंग, ८ आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग चित्त गरी ३७ बोधि
पक्षीय धर्मचित्त र ४० कर्मस्थानचित्त गरी १२९ चित्त-
को व्याख्या गर्नुभएको छ जसलाई विपरमनाश्यायन
भावनाद्वारा गहिरो अनुभव गर्नुपर्छ ।

यसैले तीमध्ये आजको वर्तमान वैज्ञानिकहरूले
पनि उही कुरा दोहोर्नाएका मात्र हुन् जुन उनीहरूले
आफ्ना प्रयोगबाट सिद्ध गर्न सकेका छन् ।

चित्तको सम्बन्धमा पनि भगवान् बुद्धले बडो मह-
त्वपूर्ण उपदेश दिनुभएको छ । चित्तको सूक्ष्मता र क्षणि-
कताको विषयमा त जति विशिष्ट सूचना भगवान् बुद्धले
दिनुभएको छ त्यतिमात्रमा कुनै प्राचीन ग्रन्थमा पनि
पाउन सम्भव छैन । चित्त प्राणीको जन्मदेखि मृत्युसम्म
एउटै होइन अपितु पलभरमा ती लाखौं, करोडौं पटक
उत्पन्न भएर नष्ट भइरहन्छ । यतिमात्र होइन मृत्युपश्चात्
पनि चित्तका उत्पत्ति र भङ्गका प्रवाह रोक्न, निर्वाण-
तक लगातार प्रवृत्त भइरहन्छ । यसैले बुद्ध भन्नुहुन्छ
'खीणं पुराणं नवं नत्थि सम्भवं, विरत्त चित्ता
आगतिके भवस्मिं ।' प्राणीका कुनै एक जन्ममा अन्तिम
चित्तलाई च्युतिचित्त भनिन्छ । च्युतिचित्त उत्पन्न भई
नष्ट हुन गए पछि त्यसैलाई मृत्यु भनिन्छ । च्युतिचित्तको
तत्कालपछि हुने चित्तलाई प्रतिसन्धिचित्त वा जाति
चित्त' भनिन्छ किनभने त्यो अर्को जन्ममा सर्वप्रथम उत्पन्न
हुने चित्त हो । एकको लय हुने चित्तिकै अर्को नयाँ उठ्ने
खडा हुन्छ जुन प्रतीत्यसमुत्पाद भनिएको छ । यो नाम

रूपको धारा जबसम्म निर्वाण अथवा अरहत्त्व प्राप्त गर्दैन जन्म मरणको चक्करमा घुमिरहन्छ। यसैले निर्वाणको लागि आनापानसति विषययना महासति पट्टान कति आवश्यक रहेछ भन्ने कुरा यहाँ दर्शाउँछ।

उक्त कथनले हिन्दू आत्मवादीहरू भन्दछन् कि प्राणीका एक जन्मबाट अर्को जन्ममा उत्पन्न हुनमा ईश्वर आदि विशिष्ट शक्तिको हात छ। त्यही पुरानो आत्मा फुरे उडेर अर्को जन्म ग्रहणगर्दछ। किन्तु कुरा त्यस्तो होइन बरु एक जन्मको (भव) बाट अर्को जन्ममा उत्पन्न हुनु धर्मका स्वाभाविक नियम हुन्

यसैले भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ - 'इदं पुरे चित्तमा चारी चारिक युनिच्छकं यथा कामं यथा सुखं।' यो चित्त जहाँ सुख देख्दछ, जहाँ प्रसन्न छ वहाँ सर्वप्रथम विचरण गर्दछ। चित्त नै पहिलो गामी हो, चित्त नै उद्देश्य हो। छ आयतन, छ विषयवस्तुबाट सधैं प्रेरित हुन्छ। भिक्षुहरू, यसैले रागअग्नि, द्वेषअग्नि, मोहअग्नि जल्दछ। मनचाही भयो त खुशी हुन्छ रमाउँछ। जब अनचाही भयो द्वेष, ईर्ष्या डाह क्रोध हुन्छ। यसैले झगडाले दुःख ल्याउँछ। कुनैपनि समय अपराध गर्नमा डर, भय लाज, मान्दैन। यो संसारमा मानव अपराधी बन्दछ। यसैले भिक्षुहरू हो, कुनै उपदेश दर्शनशास्त्रको शिक्षाले मानवहृदय परिवर्तन हुँदैन। भिक्षुहरू, मानव रागअग्नि, द्वेषअग्नि, मोहअग्नि बाट मुक्त हुन चाहन्छ भने उसले चार आर्यसत्य, आर्य अष्टांगिक मार्ग, दश पारमिताको सम्बोधिज्ञानलाई आनापानसति विषययनाध्यान भावनाबाट चित्तको अन्तिम गहिराइसम्म पुगेर स्वयंले दर्शन गर्नुपर्छ। तबमात्र मानव यो संसारमा सबै दुःखबाट मुक्तभई सुखीजीवन बिताउन सक्छ। ध्यानभावनाबाट चित्त निर्मल हुन्छ, शुद्ध हुन्छ जसले मानव कुशल कार्य गर्नमा अभिनव बन्दछ। यही संसारमा बहुजन हित बहुजन सुखमा निहित छ।

बुद्धले मनलाई नै पवित्र बनाइराख्नेमा जोर दिएको छ। मनपवित्र हुँदा नै शील, समाधि, प्रज्ञा मजबूत हुन्छ। भगवान् बुद्ध जीवनभर पद्मासनमा ध्यान मुद्राभई बस्नु हुन्थ्यो किनकि उनै शीलवान् श्रद्धावान् वीर्यवान् त्यागी बहादुर महापुरुष हुनुहुन्थ्यो। यसैले ध्यान भावनाबाट १२६ चित्तधाराको साक्षात्कार गर्नमा सक्षम हुनुभयो।

उक्त समाधि ध्यानभावना दुःशील व्यक्तिहरूबाट असम्भव हुन्छ। गर्न सकेमा दुःशील व्यक्तिहरूलाई अझ छिटो पनि हुन्छ। बुद्धको विषयमा चौरासी हजार धर्मग्रन्थहरू रचेको छ, यस्तो कुनै ग्रन्थ छैन जसमा ध्यानभावनाको वर्णन नहोस्। यसैले यो वैज्ञानिक युगमा पनि लोकप्रिय छ।

बुद्धको अन्तिम देशना, भिक्षुहरू, राग, द्वेष, मोह, प्रज्वलित अग्निको समान छ, यसबाट बच, योकुरा सर्वप्रथम पञ्चवर्गीय भिक्षुहरूलाई भन्नुभएको थियो। ★

बुद्धसम्बन्ध - २५३७

स्वांयापुन्हीया लसताय

सकल प्राणीपिनि कल्याण उवीमा

नेपाल प्रेस परिवार

शुक्रपथ, येँ। फोन नं.: - २२१०३२

We Extend Our Hearty Greetings On The Auspicious
Day Of 2537th Buddha—Jayanti

Produce under Licence of Matsushita, Japan

'National' Brand Batteries are Long Service Life. Superior & High Performance batteries for Passenger Cars, Light Trucks, Heavy duty Trucks & Buses etc. Also Best for Uninterrupted Power Supply (U P S) & Inverter etc.

Basanta Motors (Regd.)

G. P. O. Box 2241, 5/1: Basantapur, Kathmandu

Tel: 215367, 222927.

Fax: 9771 227567.

२५३७ औं बुद्ध जयन्ती
को
उपलक्ष्यमा हार्दिक अभिनन्दन !

Kathmandu Gems

Wholesaler & Retailer

Precious, Semi Precious Stones

&

Silver Jewelleries

Phone Res : 2-72167

Shop: 2-23648

NEW ROAD KATHMANDU, NEPAL.

Services is our Motto

(वर्ष २०, अंक १२ वाट क्रमशः)

चाण्डलिकाको प्रेम

— नवीन, चितवन

आखिर छोरीको जिद्दीको अगाडि आमाको केही लागेन । एक दिन आमाचाहिँ आनन्द महास्थविरलाई भेट्न गइन् र भोलिपल्टको भोजनको लागि निमन्त्रणा पनि गरिन् । महास्थविरले त्यो निमन्त्रणा स्वीकार गर्नुभयो । भोलिपल्ट समयमै चाण्डलिकाको घरमा निमन्त्रणा पुगे । भोजनपश्चात् आमाचाहिँले कुरा अगाडि बढाइन्, “भन्ते ! मेरो छोरीले तपाईंलाई पानी दिएदेखि खाल-पिउन वास्ता नगरी झोक्याइरहिन् । केवल तपाईंको यादमा मात्र रोइरहिन्छिन् । जीउ, चुकेर गयो । तपाईं बिना मेरो छोरो अब बाँच्छिनन् । त्यसैले तपाईं यहीँ घरमै रहनुहोस् र मेरो छोरीलाई आफ्नो दासीको रूपमा स्वीकार गर्नु-होस् ।”

“म एउटा ब्रह्मचारी, म कुनै स्त्रीलाई ग्रहण गर्न सकिदैन ।” आनन्द महास्थविरले यो वाक्य पूरा गर्न चाएकै थिएन चाण्डलिकाकी आमाले बीचमा बोलिहालिन्— “भन्ते ! यस्तो कुरा नबुझ्नुहोस् मेरो छोरीमाथि तपाईंले कठिना राख्नुभएन भने ऊ मरिजाने नै भइन् ।”

—“यसको शीर्षा मसँग कुनै छैन । मँले उसमाथि प्रेम राखेको हुँ तर उसले प्रेम गरिन् जुन प्रेमले जोक लाग्छ । तसर्थ मँले यस प्रेमलाई दोष देखी घरमै छोडेर आएँ । निष्फल विचार त्याग्नु नै श्रेयस्कर छ ।

तपाईं आफ्नी छोरीलाई संज्ञाउनुहोस् ।” — महास्थविरले जवाफ दिनुभयो ।

महास्थविरको यस्तो गम्भीर कुरा सुनेपछि आमा-चाहिँ कोठाभित्र पसिन् र आफ्नी छोरीलाई गाली गर्न थालिन् तर आफ्नी छोरीको आँसु भरिएको अँध्यारो मुख देखेपछि उनलाई दया जागेर आयो । छोरी चाहिँले मन्त्र बलले वशमा लिनको लागि भनिन् तर आमाचाहिँलाई पक्कै विश्वास थिएन कि उनले तथागतको श्रावकसंघलाई आफ्नो मन्त्रबलद्वारा वशमा पार्न सकोस् । तँपनि आशा न हो, सकल पनि होला कि भन्ने उत्साहले प्रयत्न गरेर छाडिन् । इयाल ढोकाहरू सब बन्द पारिन् र महास्थविरलाई त्यहीँ बन्द कोठामै थुनिन् । अनि तल आँगनमा ओर्लिई आगे बालेर मन्त्र जप गरिन् । फेरि माथि आएर भनिन्— “लौ श्रमण ! यदि तपाईंले मेरो छोरीलाई स्वीकार गर्नुभएन भने तपाईंलाई यो मन्त्र गरिराखेको आगोले जलाइदिन्छ । तपाईं के भन्नुहुन्छ ?”

चाण्डलिकाकी आमाले यस्तो अपत्यारिलो स्वभाव देखेर महास्थविरलाई अनौठो लाग्यो तर वहाँलाई कताकताबाट फेरि केही डर लागे जस्तो पनि भयो । अनि तथागतको प्रधान उपस्थापक महास्थविर आनन्दले तुरुन्त बुद्धको स्मरण गर्नुभयो र स्मरणसँग ठूलो-ठूलो स्वरले पनि कराउन थाल्नुभयो । मन्त्रको विश्वासी चाण्डलिकाकी

आमा महास्थविरको यस क्रियाले गर्दा निकै डराइन् र हतपत सबै झ्यालढोकाहरू खोलिदिइन् ।

आनन्द महास्थविर बन्धनबाट मुक्त हुनुभयो र वहाँ सरासर आफ्नोबाटोतिर लाग्नुभयो र भएका सारा कुरा बुद्धलाई विन्ति चढाउनुभयो ।

यता, चाण्डालिकाले आनन्द भागे भन्ने थाहापाए-पछि फेरि ठूलो-ठूलो स्वरले विलाप गर्न शुरू गरिन् । भोलिपल्ट आनन्दको यादले पागल बनेकी उनी महास्थविरको खोजीमा गाउँभरि यताउती चहारिरहिन् र अन्त्यमा पिण्डपात्र लिई बसेका आनन्दलाई भेट्टाइछाडिन् । आफ्नो हृदयको स्वामीलाई भेटेपछि चाण्डालिकाले छोड्ने कुरै थिएन र फलस्वरूप आनन्दको पीछा गर्न थालिन् । वहाँले त्यो पीछा छुटाउनको लागि कति कोशिश गर्नुभयो तर करुणा र दयालाई प्यार संशने चाण्डालिकाले ज्यान गएपनि छोडेकी हुँन । आखिर महास्थविरलाई केही नलागी वहाँ जेतवन विहारसम्म जानुभयो र चाण्डालिका वहाँको पछि पछि । बुद्धको सामुन्ने गई आनन्दले ती युवतीले पीछा गरिरहेका सारा कुरा बताउनुभयो । बुद्धले ती युवतीलाई बोलाउन लगाउनुभयो र सोध्नुभयो—“तिमी किन आयुष्मान् आनन्दको पीछा गरिरहःह्यौ ? ”

युवतीले भनिन्— “आनन्दले मेरो हातबाट पानी पिउनुभयो । मलाई सम्मान गर्नुभयो । यसको बदलामा म के दिऊँ ? फेरि आनन्दलाई सेवा गर्ने दासी यहाँ कोही छैन । मलाई वहाँको रूप पनि अति राम्रो लाग्छ । म पनि आनन्द जस्तै राम्री छु । म पनि एक मानव हूँ, प्रत्येक मानवलाई भएको स्वतन्त्रता र अधिकारको हक म जस्तो एक अछूत जातिको रत्नीलाई पनि छ भन्ने कुरा मलाई पहिलोपल्ट वहाँबाटै थाहा पाएँ, म पनि प्रत्येक पुरुष सरह नै हकवाला हूँ । त्यसैले म वहाँको दासी भएर वहाँको सेवा गर्छु । ”

बुद्धबाट आज्ञा भयो, “आनन्द त प्रव्रजित भइसकेको भिक्षु हो । उसको शिरमा केश छैन तर तिम्रो एक गूहस्थी हो र कपाल पनि पालेकी छ्यौ । यदि तिम्रो आनन्दकी स्त्री बन्न चाहन्छ्यौ भने तिम्रीले त्यो कपाल जम्मै खौरनुपर्छ । ”

युवती—“आनन्द प्राप्त हुने भए म तुरुन्तै कपाल खौरन तयार छु । ”

—“यसो भए घर गएर तिम्रो आमासित पनि सोध अनि त्यहीँ कपाल खौरेर पनि आउनु । ”— बुद्धले फेरि आज्ञा गर्नुभयो ।

चाण्डालिका तुरुन्तै घरतिर दोडिन् । आफ्नी आमालाई कपाल खौरिदिनको लागि पिर्न थालिन् । प्रव्रजित भइसकेको तरुणको आशा गर्नुहुँदैन, बरु मंत्रबलले कुनै उच्च घरानको कुनै तरुण पुरुषलाई वशमा पारी ल्याइदिन्छु भनेर आमाचाहिले मनाउन खोज्दा पनि चाण्डालिकाले केही मानेकै हुँन । अन्तमा, रुँदै आमाचाहिले आफ्नी छोरीको कपाल खौरिदिइन् ।

कपाल खौरिएकी सुन्दरी युवती जेतवनमा पुगेर बुद्धसित विन्ति चढाइन्—“लौ, भगवान्को आज्ञा मुताविक मलाई कपाल खौरिस्के, अब मलाई आनन्द दिनुहोस् । ”

— “तिमीले आनन्दलाई खूब प्रेम गर्छौ । वास्तवमा तिम्रीलाई किन आनन्द त्यतिको मनपरेको ? आनन्दको शरीरमा त्यस्तो के छ जुन तिम्रीले औधि मनपरायो ? ” — बुद्धले सोध्नुभयो ।

— “आनन्दको कुनै दागरहित स्वच्छ अनुहार मलाई मनपर्छ । वहाँको गोला-गोला बुई आँखालाई म प्रेम गर्छु, लामो चिप्लो नाकलाई म प्रेम गर्छु । गुलाबी ओंठ, नरम बोली, वहाँको शान्त गमनलाई म प्रेम गर्छु । ”

- बुद्धले प्रेमपूर्वक भन्नुभयो - "तिमीले प्रेम गरि-
राखेका ती दुइटै आंखाबाट अपवित्र चिप्रा आंसु
निस्रकन्छन् । बुद्ध हुँदै जाँदा फेरि धमिलो हुँदै जान्छन् ।"

- "अनि लामो चिप्लो नाक !" -
चाण्डालिकाले बुद्धले भन्नुभएको कुरालाई गम्भीररूपले
सोधिन् ।

- "नाकबाट पनि सिंगान बगिरहन्छ !" -

- "मुखबाट न्याल, थुक र खकार निस्कन्छ !" -

- "शरीरका प्रत्येक द्वारबाट अपवित्र, काम
नमान्ने वस्तुहरू निस्किरहन्छन् ।"

- "हे युवती ! के तिमी यस्तो शरीरलाई प्रेम
गर्छ ?"

- अनि यतिमात्र हैन, यस्तो अपरिशुद्ध चीजबाट
बनेको शरीर पनि एक दिन बितेर जान्छ । यसरी तिमिले
सोधि प्यार गरिराखेको शरीर बितेपछि विलाप गरेर
रोइरहुनुपर्ला । अनि तिमी कति रुन्छौ, ?"

- "यस्तो शरीरलाई तिमी प्रेम गर्छौ ? शरीर

को कुन भागलाई तिमी प्रेम गर्छौ ?" - बुद्धले सोध्नु-
भयो ।

यतिकैमा चाण्डालिकाको विचार परिवर्तन भयो ।
मनको परिवर्तनले उनलाई तुरुन्तै खरानी भइजाने, कुहि-
एर जाने, काम, गिद्ध आदिद्वारा तानी-तानी खाने हाथो
यो अनित्य शरीर रहेछ भन्ने ज्ञात भयो । उनी विरक्त
भइन् । उनलाई ज्ञान प्राप्त भयो । चाण्डालिकाको हृदय
परिवर्तन भएको थाहापाएर बुद्धले सोध्नुभयो - "तिमी-
लाई चाहिन्छ भने लैजानु अब, आनन्दस्वामीलाई लगेपनि
हुन्छ ।"

"भगवन् ! मंले त्यस्तो अनित्य शरीर नदेखेर
आनन्दलाई मागेकी हूँ, अब तपाईंको उपदेशले सबै कुरा
अनित्य रहेछ भन्ने बुझेँ । तपाईं स्वीकार गर्नुहुन्छ भने म
तपाईंको श्राविका बन्छु ।"

भगवान् बुद्धले सकारात्मक उत्तर दिनुभई आफू
आंखा चिम्लेर ध्यानमग्न हुनुभयो, चाण्डालिकाले प्रणाम

ॐ

समवेदना !

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका आजीवन धर्मानुशाक बयोवृद्ध भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर
दिवंगत हुनुभएको समाचार सुन्दा मलाई गहिरो दुःख लागेको छ ।

स्वर्गीय महास्थविर नेपालका एक सुयोग्य सपूतमात्र नभई विश्व बौद्ध धर्मावलम्बीहरूका
सानि समेत एक निःस्वार्थ बौद्धधर्मपालक तथा उपासक हुनुहुन्थ्यो । उहाँको निधनबाट नेपालले
एक सन्ना अनन्तोपकारकबाट विमुख हुनुपरेको छ भने विश्वमानवसमाजले एक कर्तव्यनिष्ठ
मानववादी समाजसेवीबाट सदाको लागि अलग्गनुपरेको छ ।

उहाँको दुःखद निधनमा समस्त शोकाकुल परिवार तथा समष्टिगत रूपमा बौद्धधर्मावलम्बीहरू
प्रति हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दै दिवंगत आत्माको चिर शान्तिका लागि ईश्वरसँग प्रार्थना गर्दछु ।

प्रज्ञानन्दी

कानुन २६, २०४६

(गिरिजाप्रसाद कोइराला)

मैत्री शिशु विद्यालय, छाउनी
२५३७ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा
हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।

साथै यो एक आवासीय प्राइमरी स्कूल हो जहाँ स्वदेशी र विदेशी अनुभवी शिक्षकहरूद्वारा पठन पाठन हुन्छ । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा अनुभवी बालविशेषज्ञहरूद्वारा नर्सरी के. जी. देखि योग्य तालीम दिइन्छ । आपना बाल-बालिकाहरूको आफ्नो संस्कृति तथा युगसुहाउँदो भविष्यका लागि यो स्कूल तपाईंहरूको स्वागत गर्दछ ।

फोन:- २-७०६१४, २-७०६७५

मैत्री शिशु विद्यालय
प्रिन्सिपल

नेपालका महान् सपूत

सिद्धार्थ गौतमको

जन्म, सम्बोध र महापरिनिर्वाणदिवस
२५३७ औं वैशाखपूर्णिमाको उपलक्ष्यमा

हार्दिक शुभ-कामना ।

किष्टल ऊलन इण्डस्ट्रिज

बालाजू, औद्योगिक क्षेत्र

कारखाना - बालाजू

फोन - २७११७४

अफिस - ज्याठा

फोन - २२७६३२, २२५५६१

उत्सावारी स्वयम्भूमहाचैत्य बौद्धविहारका लागि चन्दादाताहरू

पाटनका चण्डी शाक्यबाट २००१,- यज्ञरत्न शाक्य २००१,- खड्गरत्न शाक्य १००१ १,- श्रीमती जयकुमारी ताम्राकार १०१ १,- श्रीमती रत्नदेवी शाक्य ५० १,- सुश्री तारादेवी शाक्य १००० १,- रामबहादुर तुलाधर २०० १,- आशामर शाक्य, अनगरिका सुशीला, र गणेश बहादुर शाक्यबाट जनहि २०० १,- सुश्री सानुमंया केसी, सुश्री सानुमंया शाक्य, श्रीमती बेटीमाया शाक्य, सिद्धिबहा-
दुर ताम्राकार, देवरत्न शाक्य, हीरारत्न शाक्य जनहि ३००१,-
सुश्री चन्द्रशोभा शाक्य १०० १,- स्व० देवमाया शाक्यको ताउँ-
बाट ४५१,- कृष्णमान शाक्य ३५० १,- श्रीमती कृष्ण-
मान शाक्य ५० १,- तुलारत्न शाक्य, रत्नराज शाक्य,
गंगाबहा शाक्य, जनहि ५०० १,- काजिरत्न शाक्य
२०० १,- र सुश्री शोभा शाक्य, गणेश शाक्य जनहि
२०० १,- श्रीमती चन्द्रशोभा स्थापित १२० १,-
जापाका श्यामकुमार ताम्राकार, मदन उदास,
बिष्णुकुमार उदास, जयेन्द्र उदास, बमबहादुर उदास,
बालकृष्णदास पराजुली, लक्ष्मी भांडापसल, तेजरत्न
शाक्य, टोकल शाक्य जनहि १०१ १,- गुप्तधन ५१ १,-
कृष्णराज तुलाधर १५१ १,- लक्ष्मीज्योति शाक्य
२०० १,- पद्मपति चौधरी २१ १,- सुभाष निरोला
२०० १,- काठमाडौंका सुन्दरलाल सिक्कीर्मी ५०० १,-
किशोरदास डोसी ३० १,- नारायण क्षेत्री, बेरन, ककमान
शाक्य, श्रीमती प्रीवा घेल, किगन घेल, विजय गुरुङ जनहि
२०० १,- गोपाल केसी, बाबुकाजि महर्जन जनहि २५१,- एस

इम्पोर्टर्स ६० १,- विद्यारत्न शाक्य १०८ १,- एन०एच०
फर्मा १०० १,- प्रणय खालिङ, उज्ज्वल सिबे जनहि
१५ १,- बी० आर० डिष्ट्रिब्युटर्स २०० १,- नवीन
मानन्धर, राजु गुरुङ, कोकनमानसिंह, विनय राजभण्डारी
जनहि २० १,- श्रीमती सुशीला श्रेष्ठ ४० १,-

दमकका सरोजकुमार बजाचार्यको नामबाट र
चन्द्रज्योति बजाचार्य जनहि १००१ १,- बोधराज ताम्रा-
कार, हेमराज उदास, अष्टराज ताम्राकार, जीतबहादुर
उदास, श्रीमती चन्द्रमाया ताम्राकार, हर्षबहादुर रंजित-
कार, श्रीमती विद्या बजाचार्य, गोपालप्रसाद
कोइराला, दुर्गा शाक्य, शिवनारायण शाह,
धनकृष्ण ताम्राकार, उमेश शाक्य, रामबहादुर श्रेष्ठ,
भीमलाल ताम्राकार, खड्गवीर कार्की जनहि १०१ १,-
अनिरुद्ध रौनियार १२ १,- उदेश श्रेष्ठ २० १,-

धरानका हरिकृष्ण ताम्राकार, डी० के० मेटल,
श्रीमती दिलमाया हलवाई, हीरा उदास, सुन्दर उदास,
लालबहादुर तुलाधर जनहि १००१ १,- स्व०
नन्दकुमार शाक्यको नामबाट १२०० १,- गणेशबहादुर
हलवाई, धर्मराज शाक्य, पद्मलाल शाक्य, कल्पराम उदा-
सबाट जनहि ५०१ १,- कृष्ण शाक्य, पद्मबहादुर शाक्य,
श्रीमती देवीमाया शाक्य, श्रीमती हीरामाया शाक्य, गणेश-
लक्ष्मी सेलर जनहि २५१ १,- गंगाबहादुर शाक्य, श्रीमती
भक्तमाया शाक्य जनहि १०५ १,- दिलबहादुर शाक्य,
दामोदर शाक्य, हीराकाजि शाक्य, तुलसीदास तुलाधर,

श्रीमती बेटीमाया शाक्य, सुश्री गंगामाया शाक्य, सिद्धि-
बहादुर शाक्य, श्रीमती बुद्धकुमारी मास्के, श्रीमती लक्ष्मी-
देवी हलवाई, श्रीमती दिलकुमारी शाक्य, सानुकाजि शाक्य
श्रीमती हीरामाया शाक्य, सप्तरत्न शाक्य, शिवराज शाक्य,
श्रीमबहादुर शाक्य, दुर्गराज ताम्राकार, सुन्दरी भांडापसल,
अनगारिका शीलाचारी, मोहनप्रसाद ताम्राकार, जयप्रसाद
ताम्राकार, गोपाल शाक्य, रत्नप्रसाद शाक्य, कृष्णप्रसाद
ताम्राकार, श्रीमती संया शाक्य, श्रीमती पूर्णमाया ताम्रा-
कार, बिरीकाजि शाक्य जनहि १०११,- लक्ष्मीप्रसाद
शाक्य, कृष्णबहादुर शाक्य, धर्मलाल तिकर्मी, वज्रकुमार
वज्राचार्य जनहि ५११,- स्व० संवरत्न शाक्यको नाउँबाट,
विष्णुलाल ताम्राकार, प्रेम शाक्य, श्रीमती गणेशमाया
शाक्य जनहि १५११,- दानबहादुर शाक्य, कृष्णबहादुर
शाक्य, स्व० लालप्रसाद शाक्यको नाउँबाट, उम्बरबहादुर

शाक्य, टीकाराज शाक्य, मोतिरत्न शाक्य, पृथ्वीबहादुर
वज्राचार्य, कोशी अंचल मोटर यातायात प्रा० लि०,
मोहनकृष्ण ताम्राकार जनहि २०११,- स्व० श्रीमती
पूर्णमाया शाक्यको नाउँबाट न्हुछेमान वज्राचार्य जनहि
४२११,- ज्ञानमान शाक्य २०११,- श्रीमती लक्ष्मीमाया
शाक्य, खड्ग ताम्राकार जनहि ११११,- श्रीमती कुलदेवी
शाक्य १०११,- कुलरत्न शाक्य, सिद्धिराज शाक्य जनहि
३०११,- चन्द्रकुमार शाक्य २१११,- सिद्धिराज शाक्य
३२५१,- विजयलक्ष्मी शाक्य १५५११,- लालबहादुर
शाक्य १२५११,-

धनकुटाका कृष्णबहादुर शाक्य १०१११,- र
खाँदबारीका लक्ष्मी शाक्यबाट १०१११,- प्राप्त भएको
छ ।

मिखाया रक्षा जीवनया रक्षा खः

उर्कि थःगु मिखाया रक्षाया लागी भिगु व

बांलाःगु छितः माःकथंया सुलचंया निरिति

जिमिथाय् दुस्वःशासं ।

२५३७ क्वःगु बुद्धजयन्तीया

भितुना ।

अष्टिकल जोन पायोनियर अष्टिसियन अष्टिकनर्भ

विशालबजार

पसः नं. २१३

फोन नं. २२८२५१

असन, बालकुमारी

फोन नं.:- २२४४३३

न्हूसतक, यँ

(रेन्बो न्ह्यःने)

फोन नं.:- २२०१५६

वितिसकेको यौवन

— भिक्षु अमृतानन्द

दिव्य बन्धु साथी हो ! हास्रो यो जन्म ।

जन्ममा नफालौं, बुझनु छ अपूल्य ॥

कामरु जागर, बुझिनसक्नु छ,

कामरुलाई धुम्दा, अर्कै पुगेन छ ।

जन्म यो हुंगा कै तरजन्म पायौं ।

जन्म नरो वस्तु, हुब्दै जान लाग्यौं ॥

बालक अवस्था, खेलेर वितायौं ।

बैसले उन्मत्त अव युवा भयौं ॥

बैसका बेलामा पुरुषार्थ गरौं ।

भावी सुखीकार्य, अवदेखि थालौं ॥

जीवन बेलामा, उद्योग नगरे ।

बृद्ध अवस्थामा, महादुःखी हुन्छौं ।

स्वमैले हाम्रो, शरणमा जाऔं ।

उही बुद्धको, कोमल चरणमा ॥

विश्वमा हितकर, बुद्धमात्र छ,

धर्म र संवको, शरणमा जाऔं ।

माता-पिता सेवा, पाँचौं शिक्षा लिऔं,

जगत्मा 'उत्तम' यही धर्म हो ॥

बुद्धदेखि यस्तै, बैस वित्तियगो,

सोची संकी हेरौं, अति यो दुःख छ,

वर्षाको पानी यो, पुनः फर्किँदैन,

वित्तिको बैस पनि फर्किन्न यस्तै ॥

यो कुरा साची, बोधिज्ञान लिनु छ,

पूर्वगामी कै, उद्योग पनि गरौं ।

अमृत भिक्षुले, सुन साधु भनियो,

राखी स्मृति यसैमा, नवसिदिनु ॥

— अनु. दिव्यरत्न तुलाधर

(कविता)

अर्पण

— लक्ष्मी श्रेष्ठ

यो जीवन दुःखको सँगालो

यो शरीर दुःखको पुतला

त्यो तिम्रो आर्यसत्य

भगवन् ! यो 'म' लाई

कहाँ पन्छाऊं, गर्छु तिम्रीमै अर्पण ।

म चाहन्छु भावना शुद्ध गरुं

कल्पना दौडन्छ जहाँतहीं

भ्रमयुक्त मन विचलिनछ

जीवन यो चिप्तिरहन्छ

कसरी यामू, गर्छु तिम्रीमै अर्पण ।

आशा आशा चारैतिर

छ्यासच्छ्यास्ती तृष्णा जीवनभर

लगाम लगाउने ताकत मेरो

पलाउँछ बिलाउँछ सधैँभर

गरुं के म, गर्छु तिम्रीमै अर्पण ।

The end of a Glorious Chapter

By- R. B. Vandya

1. History of Buddhism in Nepal-

The History of Buddhism in Nepal dates back to the period of Shakyamuni Tathagata himself twenty five centuries ago. The historical massacre of the Shakyas in Kapilwastu and Dewadaha, the two republican states in 486 B. C. by king Widudabha of Kosala forced the Shakyas, the early Buddhists, to emigrate to various areas, including Nepal. The Moolasarwastiwada Vinaya samgraha, an ancient Buddhist text contains an elaborate account of the visit of Bhikshu Ananda Mahasthabira, the famous disciple and Principal Private Secretary of Gautama the Buddha to Kathmandu Valley to see his Buddhist relatives and followers residing there during the life time of the Buddha. Since the prevalent code of conduct of the monks as prescribed by the Buddha during the early days of Buddhism did not allow the monks to wear shoes, Bhikshu Ananda walked barefooted, as usual, during his haza-

rdous journey to Kathmandu from Shravasti to see his kit and kin in Nepal. He had to suffer serious frost bite in his limbs during the journey while crossing through cold, windy and snowy mountainous areas in Nepal. The Buddha later permitted the use of shoes by the monks in cold and snowy places. The process of migration of the Buddhist from Kapilwastu and adjoining states continued up to 185 B. C. in Nepal. The growth of Buddhism in Nepal seemed to have received a farther boost after the construction of Charumati Vihara in present day Chabahil area by Charumati, the daughter of Emperor Ashoka around 230 B. C. The existence of a large number of ancient Viharas, stupas and chaityas in Kathmandu and other various parts of Nepal testifies that Nepal continued to free the promotion and prosperity of Buddhism and even played a very important role in introducing and farther strengthening the teachings of the Buddha in countries like Tibet and China as

well. Nepal later become an important centre for Tantrayana, Mantrayana, and Vajrayana (Sahajayana) sects of Mahayana Buddhism as well.

2. Set back in Buddhist History-

However, Buddhism in Nepal had to suffer unprecedented state suppression six centuries ago during the reign of King Jayasinha Malla (1380-1422 A. D.). It was their dark period of Buddhist history that saw the virtual disappearance of the sacred traditions of Theravada Buddhism, if not the entire elimination of Buddhism in Nepal, for the subsequent six centuries to come.

3. Revival of Theravada Buddhism-

Most Venerable Sangha Mahanayaka Pajanananda Mahasthabira was the first and the pioneer yellow robed monk (Novice) to visit Kathmandu in 1930 A. D. to receive and re-establish the original Theravada Buddhism in Nepal after the lapse of six centuries.

4. The advent of Sangha Mahanayaka-

Birth-

His Holiness Pajanananda Mahasthabira was born in Itanahat, Kathmandu 93 years ago on the auspicious day of Baisakha Shukla Dashaya Tritiya in 1900 A. D. as the youngest son to Mr. Harsha Bir Singh Tuladhar

and Mrs. Mohan Maya Tuladhar. His parents were physicians (Vaidyas) by profession. He was therefore, named as Vaidya Kula Man Singh Tuladhar in his babyhood.

Renunciation-

He left for Lhasa, Tibet on business mission at the age of sixteen and first renounced his household life there in Tibet in 1928 A. D. and entered the order of Tibetan monks under his auspices of Guru Forankha Rimpoche. He was renamed as Thile Chulthim i. e. Karma Sheela.

During his pilgrimage to India as a Ghelun (Tibetan monk), he met most venerable Burmese Guru Chandramani Mahasthabira in Kushinagar and was reordained by him as Shramanera Karma Sheela in 1930 A. D. in Theravada School of Buddhism.

In the same year, he visited Kathmandu to propagate, re-introduce and re-establish Theravada Buddhism in the country of Lord Shakyamuni's birth amidst the most unfavourable environment of public apathy and indifference and government wrath and indignity. He made great painstaking efforts to propagate and promote Theravada Buddhism and thus become the first historical pioneer monk dhammaduta to undertake the most difficult task of laying the foundation

stone of the revival of the genuine Theravada Buddhism in Nepal. He was the first yellow-robed disciple of the Buddha to reintroduce all the three disciplines of the dhamma viz. the Pariyatti Shashna (=Doctrines), the Pratipatti Shashna (= Religions Conduct) and the Partivedha Shashana (=Meditation) in this country after their long historic disappearance from the Land of the Buddha himself.

Venerable Karma Sheela received upasampada i. e. the full fledged membership in the higher grade of the order of the Sangha at Arkan in Myanmar in the year 1932 A. D. and was renamed as Bhikshu Prajnananda.

In the year 1943 A. D. he along with his seven other colleagues, was expelled from Nepal. On charges of propagating the teachings of the Buddha. He spent three years in exile and came back to Nepal in 1946 A. D. and engaged himself more enthusiastically and dedicatedly in the presentation, propagation and promotion of Buddhism in the country.

Highest Title-

Soon after the establishment of democracy in 1951 (2007 B. S.), the newly formed. All Nepal Bhiksha Mahasangha, the apex-body of the order of Nepalese monks,

in recognition of his pioneering dhammaduta works in reviving Theravada Buddhism in Nepal and his unparalleled and unprecedented efforts and sacrifices in the noble cause, honoured venerable Prajnananda by unanimously electing him to the most respectable position of the First Founder President of All Nepal Bhikshu Mahasangha. He held this position of Presidentship uninterruptedly for more than three decades. Besides, he was also honoured as the first President of Nepal Buddhist scriptural studies i. e. Nepal Buddha Pariyatti Shiksha.

In recognition of his historical efforts and epoch-making contributions in the revival and then subsequent tireless unceasing endeavours for the preservation and promotion of the Dhamma to the extent of present day development in Nepal, the first historical Buddhist Conference (Thera Samagama) of Nepalese monks as well as foreign senior monks held at Swayambhu, Kathmandu in 1984 A. D. conferred the highest title of Ariya Dhamma Rakkhita Nepal Buddha Sasana Vamsalankara Siri Sangha Mahanayaka on most venerable Prajnananda Mahasthabira the oldest and the eldest monk of Nepal, besides elevating him unanimously to the newly created highest organizational position of

Anandabocmi

life long Dharmanushasaka of All Nepal Buddhist Mahasangha of the country as well.

Later Myanmar Government too conferred on him the highest Buddhist title of Agga Mahapandita as a recognition of his selfless service to the world.

Social and religious activities—

Later most venerable Agga Mahapandita Sangha Mahanayaka Prajnananda Mahasthabira had published 21 books on various aspects of his Dhamma besides composing a lot of religious songs, hymns and prayers. He was a skilled artist in paintings and free arts.

He had led and participated in a lot of Buddhist conferences, seminars and meetings abroad, such as holy sixth Sangayanas in Myanmar in 1254, 2500th Buddha Jayanti celebration in New Delhi in 1956, Asian Buddhist conference in P. R. China in 1964, Third Asian conference in New Delhi in 1974, Japanese peace stupa function at Rajgiri, India in 1974, Chandramani memorial function at Kashinagar India and so and so forth. He had received, in his Vihara, all kinds of Buddhist good-will missions and delegations from countries all over the world led by distinguished world Buddhist Leaders of Myanmar, Srilanka, Thailand, Japan, Mongolia, India, Germany, Vietnam, U. S. A. and

others. During his life he had constructed or inspired to construct a member of Buddhist Viharas and Nunneries at Balambu, Dombu, Thaina, Ubahil and Lunxhusi in Kathmandu Valley besides constructing four pilgrimage centres at Thaina, Lalitpur as well as at Kirtipur, Kathmandu. Most of the monks and nuns of Nepal have either been directly ordained by him or he has helped and inspired them to receive ordination in Theravada Buddhism. His Presidential Viharas, wherever they may happen to be, have always remained the active Buddhist centres for Buddhist studies, religious preachings and discourses and meditations for all aspirant people from Nepal and abroad. Mass ordinations of male disciples and female disciples and group meditations were organised in the Kathmandu during his birthday Celebrations from this year 1986 on words.

Indisposition and demise—

He had first cardiac arrest at the age of 77, followed by subsequent attacks later. He was provided medical treatment twice in Bangkok, Thailand. But this physical condition too failed to deter him from following as usual, an active dhamma life daily even ripe upto old age of 93. Sangha Mahanayaka Prajnananda Mahasthabira was busy preaching the dhamma to the Thai

visitors monks and lay disciples even uptill the late afternoon on the last day of his life! He was painting a Buddha image and studying a Buddhist text when he had the last fatal heart attack on the evening of March 11, 1993.

Sudden Demise-

Agga Mahapandita Sangha Mahanayaka Prajnananda Mahasthabira passed away suddenly but silently and peacefully at 9.15 P. M. in shree Shakya Simha Vihar, Thaina Tole, Lalitpur on March 11, 1993.

As soon as the sad news of the sudden demise of Sangha Mahanayaka was communicated, a large number of people monks, nuns and the lay disciples, began to hurried in to the Vihar to pay their last respects. Ambassadors of Myanmar, Thailand and Japan along with other foreign dignitaries too visited the Vihar to lay their respects. The deadbody was placed for public view for three days at Shakya Simha Vihara, Thaina, Lalitpur. A stream of people representing various sections

of the society continued to visit the Vihar for three days to pay their last respects to the departed Dhamma leader. Amongst the visitors were Ganesh Man Singh the supreme leader of Nepali Congress, Krishna Prasad Bhattarai, the president of Nepali Congress Party. Mana Mohan Adhikari, the opposition leader and Chairman and Madan Kumar Bhandari, M. P. and General secretary of Nepal Communist Party (U. M. L.) and a number of other public figures. Condolence messages were received from His Majesty King Birendra, the President of Sri Lanka, Prime Minister G. P. Koirala, His Holiness the supreme Patriarch of Thailand and various other leaders of Political parties, Buddhist Organizations, social institutions and literary bodies.

Thousand of people joined the funeral procession of the late Sangha Mahanayaka from shree Shakya Simha Vihara to the Sankhamoola river confluence on March 13, 1993.

२५३७ श्री बुद्धपूर्णिमाको पुनीत उपलक्ष्यमा समस्त प्राणीको शान्ति तथा समृद्धिको लागि
मंगलमय शुभ-कामना !

सुप्रिम इलेक्ट्रिक प्रा. लि.

६/६४, धर्मपथ, काठमाडौं ।

फोन नं. :- २२२०३६, २२३३२१

Hearty Felicitation
For all
on the auspicious occasion of
2537th Vesakh Celebration
NEW HOTEL CRYSTAL

POKHARA (PVT.) LTD.
Nagdhunga Pokhara, Nepal.

Phone: (061) 20035, 20036 Telex : 6004 CRYTLPKR NP

For instant servetion, call us to-

Head office :

Ghha 1-99, Jyatha Tole,

P. O. Box 1253, Kathmandu-3, Nepal

Cable : NEWHOTEL, Kathmandu

Telex : 2626 NEWHOTL NP

Phone : 228561

Fax : 977-1-228028

*We Extend Our Hearty Greelings
On The Auspicious Day Of
Lord Buddha's Birth,
Enlightement and Mahaparinireana*

JEW HOUSE

The precious and Semi-precious
Stones, Traditional Jewellery
HOTEL SOALTEE OBEROI
Shopping Arcade,
Kathmandu, Nepal.

Tel : 271250, 413606

जातपातया खँ

- लोकबहादुर शाक्य

संसारय् न्हापां मनूत उत्पत्ति जूबलय् जातपातया प्रश्न हे दइमखु । लिपा मानवसमाज सिर्जना जुयावःलिसे छगूजक परिवार मजुसे थी थी परिवार हनावल, सभ्यताया इवलय् मनूतसे थःगु बौद्धिक तथा शारीरिक क्षमताकथं लजगाः यानाहःबलय् नं थः व कतः पानावलज्जीमाः । थी थी धर्म सम्प्रदायया प्रादुर्भाव जुसेति नं मनू-मनूया बिचय् तःधंचौधंया भेदभाव दयावल । बुद्धया समयय् नं जातपातया भेदभाव नापं अनेक वादविवाद त्वापु दयेधुं-कूगुलि थुजोगु वातावरण मानवसभ्यताया अभिशाप खः धंगु थुइकाः सुधार यायेगु रचनात्मक ज्याइवः बुद्धं शुरुयानाबिज्याःगु स्पष्ट खनेदु । मानव-मानवया दथुइ समान व्यवहार यायेगु पवित्र लक्ष्य कयाः बुद्धं चतुर्ब्रह्मविहाररूपि मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा भावना बलंकाबिज्याःगु खः । बौद्धशासनय् छुं नं प्रकारया भेदभाव मयासे ब्राह्मणनिसे चाण्डालतकयात नं दुथ्याकातःगु स्पष्ट खनेदु ।

यलयया इल्हन-सम्यक् बलय् आतकया नं मल्लजुजुया सन्ताननिसे कयाः नाय् प्वः नापं सकल जातिपात थीथी ज्याया जिम्मेदारी बियातःगु दु । महर्जनपिसं सम्यक् छःपिन्त लसकुसयानाः दुकायेगु चलनजक मखु, जा नं इमिसं हे थुयाचवंगु दु । न्हापा न्हाय्कंबहिलिइ नौ, मयूर-चर्ण विहारय् ब्रह्म, धुम्बाहालय् कौ, सप्तपुर महाविहारय्

भाःव साय्मिपित चूडाकर्म यानाब्यगु एतिहासिक तथ्य खनेदु । हिरण्यवर्ण महाविहार अन्तर्गत नं अन्तर्जातिपि चूडाकर्म यानाः थ्याकाः खलः धकाः मान्यता बियातःगु दु धंगु खँ न्यनेदु । यशोधरा महाविहार ब्रह्मूतयसं निर्माण यानातःगु दु सा ईबहि शून्यश्री मिश्रया देन खः धकाः श्वयाचवंगु सकसिनं स्यू तर जयस्थिति मल्लया इलय् जातपातया प्रथा दयेकाबिसेनिसे बाध्यतां भेदभावया परम्परा लादय्जुयाः अन्तर्जाति विवाहपाखे दुपि थःहे कायमस्तय् थःगु हे विहारय् दुमछोसे पंगु बुद्धधर्मयात हांक जुयाचवन । यथार्थ खँजा मीसं जयस्थिति मल्लं दयेकूगु नीति ज्वनेगु मखु बुद्धं कनाथकाबिज्याःगु लेंपु ज्वने माःगु खः । बोधिसत्त्व संवरविधिकथं 'उत्पादयामि वरबोधिचित्तं निमन्त्रणयामि इह सर्वसत्त्वान्' धकाः सकसितं निमन्त्रणयानाः धर्मय् दुथ्याकेगु प्रगतिशील पलाःयात वास्ता मयासे थौं बौद्ध धाःपि अःखःगु दिशाय् वनाचवन । बुद्धधर्म व संस्कृतिया दुने जातपातया भेदभाव दतकि बौद्ध एकता बलंके फेमखु, बौद्ध जनसंख्या अभिवृद्धि यायेकं नं मखु ।

बुद्धधर्मय् जातपात लिङ्ग वर्णया भेदभाव मद्दुधकाः बौद्धसभाय् सः श्वयेकाचवन, हालाचवन, चवयाचवन तर व्यवहारय् उकियात अःकथं छचलाचवंगु यक्व खनेदु । खासयानाः शाक्य व वज्ज्राचार्यसमाजय् श्व विकृति खनेदया-

चन । अन्तर्जातीय विवाहपाखें दुर्षि मस्तयत् थःगु विहा-
र्य दुमकाःबलय् इमिगु मन्य् चोट परय्जुइगु स्वाभाविक
खः । छहा हे छेय् थ्याःपि धकाः कुलय् विहार्य क्वाःपाः-
देवाय् चूडाकर्म यानाः मथ्याःपि धकाः चीबाहाःलय् न्ह्यःने,
बरेठुनाः असमान व्यवहार यानाच्चंगु दु । येंय् छहा
शाक्यया अन्तर्जातीय कलाःपाखें दुहा काय्मचायात मरु-
गनय्द्यःयाथाय् बरेछुत धंगु नं न्यनेदु । असमान व्यवहार
जुगुया फलस्वरूप गुलिसिनं जा धर्मपरिवर्तन याःगु नं यक्वं
दु । अले गुलिसिनं जात हीकाछोगु नं खनेदु । बुद्धधर्मया
क्रम्य् छकः नेपालगंजय् वनाबलय् बुद्धधर्म्य् आस्थादुहा
छहा सज्जन नापलात । वय्कलं थःगु जात 'पति' धाल ।
जुगु जात धकाः सीकेत आय्बुल । बुझय्यानाबलय्
वय्कःपि येंया रत्नकीर्तिविहार (मखंबाहाः) या
वज्राचार्यपि जुयाचन । वय्कःपित अन्तर्जातीयपाखें जन्म-
व्यपि धकाः मखंबहालय् दुमथ्याकूगुलि वज्राचार्य म्हुनाः
'पति' जक तःगु जुयाचन ।

लोटस रिसर्च सेन्टर व नेपाल बौद्ध संस्कृत
अध्ययन केन्द्रपाखें स्वसाःस्वयाः वि० सं० २०४६ फाल्गुण
१६ व १७ गते यल अक्षेश्वर महाविहार्य सुसम्पन्न जुगु
नेवाः बौद्ध संस्कृति संरक्षण गोष्ठीया ज्याइबलय् नं जात-
पातया खें स्पष्ट कथं न्हाइवःगु च्चछायेबहज् । बौद्धविद्वान्
कीर्तिहादुर शाक्यं प्रस्तुत यानाबिज्याःगु कार्यपत्रय् नेवाः
बौद्धय्के जातीय संकुचित परम्परा दु धकाः उल्लेख
करातःगु दु । यलय नादंहा छहा वज्रयानी गुरुजु धर्मरत्न
वज्राचार्य थःगु टिप्पणीया इबलय् गुरुजुपिनिगु ज्याखेंय्
जिगुबु जूगुलि यल महाबौद्धया सर्वानन्द वज्राचार्य शाक्य-
वर्णन विवातिनि वज्राचार्य जुगु खः धकाः ऐतिहासिक दसु
जगुबिज्यात । धर्मोदयसभाथा न्वकु लोकदर्शन वज्राचार्य
व्यपि व टंकप्रसाद आचार्यया तापाःबाज्यापि छगु हे वंश-
व्यपि व धकाः घोषणा यानाबिज्याःत । थुगु हे कथं राजा

शाक्यं थःपि अधिकारी ब्रह्मूतय् सन्तान खः धकाः नं
मन्तव्य प्रकट यानाबिज्यात ।

खतु हिन्दूधर्मय् नं जातपातया भेदभाव मदु । छहा
अबुया ४ हा कार्यपि दःसा इमिगु व्यक्तिगत क्षमता कथं
छहा ब्राह्मण, छहा क्षत्री, छहा वैश्य, छहा शूद्र जुइफु धकाः
याँजक हे न्ह्ययनातःगु दु तर दुनेथ्यंक वालास्वयेबलय्
थःजक तःधनेनत स्वैपि शोषक ब्राह्मणवादया दबदबायानाः
मनूमनूया बिचय् तःधंचीधंया भावना पिब्वयेकाः शोषण-
नीति काःगु खनेदु । बुद्धं ध्वहे विकृतियात सुधारयानाः
मानव-मानवया दथुइ समभावना ब्वलकेत क्रान्तियाना-
बिज्याःगु खः । बुद्धया इलय् ध्व विषयय् यक्व सुधार जुल
तर लिपा हानं जातपातं हाकयाबिल । बौद्धसमाज्य् नं
शोषक ब्राह्मणवाद पिदन । जातपातया परम्परागत शोषणं
यानाः गुलिखे चीमिगु जात धायेकाच्चंपिसं हीनभावना
तयाः थःत थहं तुं क्वह्यंकाच्चंगु नं दनि । स्त्रीयाय् जाति-
पातिया विकृति दुसा गनं वर्णया गनं लिङ्गया भेदभाव
दया च्वंगु नं खनेदु । विश्वशान्तिया लक्ष्य कयाः जगत्
कल्याण यायेगु तातुनाः बुद्धं शान्तिपूर्ण तरिकां ह्युपाः
हःगु ग्यसुलाःगु पलाःयात दुनुगलं चिन्तन मनन यानाः
ध्वायुइकाः मनू-मनूया दथुइ जातपात वर्ण लिङ्गया भेद-
भाव मतसे समुन्नत व शान्तिपूर्ण समाज सिर्जना यायेत
न्ह्यज्यायेगु बुद्धधर्मया धार्थेगु उद्देश्य खः ।

धर्म त्वःताः फताः खें ल्हाइहा व परलोकया
चिन्ता मयाइहासिनं याये मफंगु पाप थन छुं हे
मदु ।

— धम्मपद

बुद्ध, धर्म व संघ हे सकतां

(तोटकछन्द)

— सुवर्ण शाक्य

(च्युमि)

मदु शान्ति गनं थुगु विश्वविचय्
तर शान्ति दु सो अन बुद्ध दुथाय् ।
सुखयागु दुने दुःख धैगु दु थें
गन धर्म हनी दुख फुक्क तनी ॥

गुलि मस्त सिनाः ख्वइ हिवकुलताः
गुलि भाःत कलाः ख्वइ बाल धकाः ।
गुलि थःथिति नं वनि स्वर्गलिनाः
त्यनि धैगु छता थन पुण्य मखा ?

थन राग व मोह दयाच्चैतले
मन फीगु थुकी दुबिनाच्चैतले,
छुं व भौ चितुवा मदिसे वयावी
थन धैय् कुसि दवव मुनाः दुख वी ॥

थुगु जीवन धैगु व संघ खने
मनचीगु उपाय थुकी दु दुने ।
सकतां सकतां थुलि हे स्वधन
मदु मेगु गुगुं हितपूर्ण थन ॥ ★

भूरिदत्त नागराजया महाजातक कथा

- भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

अन्त भाग्यवान् जुयाबिज्याःह्य थ्व संसार्य
नवान मजुसे उह्यजक हे जुयाबिज्याःह्य महापुरुष
संयुक्त जुयाबिज्याःह्य तथागत संयुक् सम्बुद्ध
नगर जेतवनमहाविहार्य बान् यानाचवनाबिज्याः
उपोसथव्रत च्वंविं उपासकपिनि कारणं यानाः
भूरिदत्तयात आजाजुयाबिज्याःगु खः ।

छन्दुया दिन्य उपोसथव्रत च्वंविं दातापिं मुय्य
अष्टशील कथाः संज्ञाकोःति स्वां सुगन्ध आदि पूजा
सारवाम ज्वनाः जेतवनमहाविहार्य वनाः धर्म-
वायेगु समय्य थःत योरयगु आसन्य वनाः फेनुना-
तथागत अत विज्यानाः बांलाक छाप्पयातःगु धर्मा-
फेनुनाबिज्यानाः भिक्षुसंघपिनिपाखे स्वयाविज्यात ।

भिक्षु संघ परिषदपिनि दथुइ गुगु परिषदा
धर्मदेशना याःसा थिक जुइ धयागु कारण बिचाः
जक उपदेश यानाबिज्याइ । थये यायेगु
स्वाभाविक हे जुयाच्वन । उकीया
उपोसथव्रत च्वंविनिगु विषययात कथाः
न्यापा-न्यापायागु जन्मयागु उत्तमगु
चरित्रयागु विषययात कथाः धर्मोपदेश याये
धयागु बिचाःयानाः आजा जुयाबिज्यात-
थो टिपिं उपोसथव्रत च्वंचवनागु सखुला ?”

“हः भन्ते ! जिपिं थो उपोसथव्रत च्वंचवनागु
“सखुला !” थुलि लिसः बधेवं तथागतं साधु ! साधु !
उत्तम ज् ! दातापिं ! टिमिसं भिगु उत्तमगु
ज्याःह्य अत्रवाद उपदेश
तथागतया न्ह्यःने च्वनाः उपोसथव्रत पालन

याये धयागु थ्व छुं आश्चर्यजनकगु खें मखु । न्यापा न्यापा
यापिं प्रजावन्त सज्जनपिसं थये बांलाक अत्रवाद उपदेश
वीपिं तुं न्ह्यःने मदयेकं हे थःगु अत्यन्त महान्गु सुख
ऐश्वर्य सम्पत्तियात नापं त्यागयानाः उपोसथव्रत पालन
यानावःगु दु ।” थुकथं उजं जुयाः न्वमवासे सुं क च्वना-
बिज्यात । अले व उपोसथव्रत च्वंविं दातापिसं
“धर्मदेशना यानाबिज्यांहुं” धकाः प्रार्थना-बिन्ति
याःगुलि थ्व न्यापा-न्यापायागु भूरिदत्त नागराजयागु
महाजातक कथा आजा जुयाबिज्यात ।

परापूर्वसमय्य वाराणसी नगर्य ब्रह्मदत्त जुजुं
यानाचवनाबिज्याःबलय थःकाय्यात युवराजा
धिराजया पदवी प्रदान यानाबिज्यात । छन्दुया दिन्य
युवराजाधिराजाया तःधंगु परिवार ऐश्वर्य सम्पत्ति खनाः
“थ्वं जिगु राज्य नं लाकाकाये फु” धयागु शंका जुयाः
-“हे जि यःह्य पुत्र ! छ थ्व वाराणसी नगरं प्याहां वनाः
छं यःगु प्रांत्य वनाः च्वं हुं । छं बौ जुयाचवनाह्य जि
स्वर्गजुयावनेब जक छंगु हक दुगु थ्व राज्ययात अधिकार
यानाः काःवा” धकाः आजा जुयाबिज्यायेव काय्ह्य युवराजा
धिराजं “ज्यू हवस् महाराज !” धकाः बिन्ति यानाः
थःह्य बौ जुजुयात प्रणाम यानाः नगरं प्याहां वन । छं
निसं याद्वयानाः यमुनाखुनि व समुद्रया बिच्य च्वंगु
पर्वत छगूया च्वतं निनाहः आदि मुनाहयाः उकिं पलि
चिनाः छगू शोपडि आश्रम दयेके बिधाः थः तपस्वी
ऋषि-मुनिपिनिगु वसतं पुनाः जंगलय वनाः कन्दमूल फल
इत्यादि भालाहयाः नयाः त्वनाः धाकःचाजक छगू धाल्य
बास यानाचवन ।

(कभशः)

“पञ्चा नरानं रतनं”

२५३७ औं बुद्ध-जयन्तीको

शुभ-कामना !

विश्वजनमानस प्रज्ञामय होस् ।

आनन्दकुटी विद्यापीठ

स्वयम्भू, काठमाडौं ।

फोन : २-७११६३, २-७१४६६, २-७१०६३

नेपाःया इतिहासय् छम्ह दुर्लभम्ह व्यक्तिया अन्त

- अमिता धाख्वाः

वसुपाद संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरं
विनय व उपसम्पदा कथं संघपरम्परा लोपप्रायः
इत्यु इत्यु इत्यु थनि ६२ दै न्हयः थेरवादशासनया
विज्याःगुजक मखु बुद्धशासन उन्नति व अभिवृद्धि-
नं अविरलरूपं जीवनया अन्तिम घडीतक नं
योगदान विधाविज्यात ।

वसुपोल संघमहानायक भन्तेया सरल तथा मृदु
सिष्ट आचरण तथा सौम्य व्यक्तित्व छकःजक दर्शन
नं वसुपोलया प्रति प्रभावित जू । वसुपोलं शील
परित्राणपाठ यानाविज्याइगु सरलं न्हयाःगु
बुद्धवाणी न्यंकाविज्याइगु अतीतया विषय
घण्टीतक करुणापूर्वक उपदेश बिइगुली
जीवनशैलीं आपालं उपासक उपासिकापित
धर्मदेशना बिइगुया
नाप धर्मसम्बन्धि छलफल यायेगुली
विशेषतः वसुपोलं भगवान्
दुःख व अनात्म सम्बन्धि हे
शील, समाधि व प्रज्ञाया लेंय
जीवन सुख व शान्तिमय ज्वीकेत न्हया बलें
वसुपोलया जीवनया छगू
उपासिकापिनिप्रति अनुकम्पा तथा-

विज्याइगु वसुपोलया जीवनया अभिन्न अंग खः ।

२१ गूलि मयाक बुद्धधर्म व दर्शनया सफू च्वःह्य
वसुपोलं ६० दैया बैसय् तकं च्वयां तूं बिज्यात । वसुपोल
नेपालभाषा, पाली, नेपाली, हिन्दी, बंगाली, बर्मेली व
तिब्बती भाषाया ज्ञाता खः। नेपालभाषाक्षेत्रं ला वसुपोलयात
'भाषाजवाः' पदं विभूषित यानातःगु दु । मूर्तिकला व
चित्रकलाय् नं निपुणह्य वसुपोलं थुगु संसार त्वःतेन्ह्यः तकं
छपाः बुद्धया किपाः च्वयाः पूर्वकाविज्यात ।

वसुपोल संघमहानायकया प्रेरणाय् विभिन्न थासय्
विहार निर्माण जुल । उगु विहारमध्यय् प्रणिधिपूर्णमहा-
विहार बलम्बु, शाक्यसिंहविहार थैना, सुमंगलविहार,
लुँछुसि, नगरमण्डप कीर्तिविहार कीर्तिपुर प्रमुख खः ।
वसुपोलं बुद्धधर्मया प्यंगू संवेजनीय स्थान लुम्बिनी, बुद्ध-
गया, सारनाथ व कुशीनगरया प्रतिकृति तीर्थस्थान निर्माण
यानाः थुकीया महत्त्वया खँ लोकजनपित थुइकेत प्रयत्न-
शील जुयाविज्यात ।

वसुपोलं भारत, म्यानमार, बंगलादेश, थाइलैण्ड,
तिब्बत, चीन आदि विभिन्न बौद्धदेशय् धार्मिक भ्रमण
यानाविज्यासे विभिन्न राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय बौद्धसभा,
सम्मेलन व गोष्ठिइ नेपाःयापाखें सक्रियरूपं प्रतिनिधिम्ब

यानाः श्रीगु देशया गौरव बरय् यानाबिज्यात ।

वसपोलं तिब्बतया दलाइलामा, थाइलैण्डया संघराजा, उपसंघराजा, क्षेत्राधीश भदन्त ब्रह्मगुणामर्ण व विशिष्ट धर्मगुरुपि, मंगोलियाया बौद्ध प्रमुख हाम्बो लामा, श्रीलंकाया नारद महास्थविर, म्यानमारया चन्द्रमणि महास्थविर, भदन्त महासि सयादो तथा अन्तर्राष्ट्रिय ख्यातिप्राप्त बौद्धगुरुपि व बौद्धविद्वान्पि तथा बौद्ध व्यक्तित्वपि नापलानाबिज्याःगु दु । वसपोल विश्वबौद्ध समुदायय विशिष्ट नेपालो धर्मदूत, बौद्ध दार्शनिक एवं धर्मगुरुया रूपय लोकप्रिय व प्रख्यात जुयाबिज्याः ।

वसपोलं बागू शताब्दी मयाक बुद्धधर्मय याना-बिज्याःगु योगदान व सेवाया कदर यानाः अखिल नेपाल भिक्षु महासभागमं वसपोलयात 'आजीवन धर्मानुशासक' या तयै तःगु जक मखु विनयानुसार सीभागृहय संघमहानायकया नामं सम्मति प्रदान याःगु नं खः । २०४१ मार्ग २० गते बौद्धदेशत थाइलैण्ड, श्रीलंका, वर्माया बौद्धविद्वान् भिक्षुपिनि महाथेर समागमं वसपोलयात 'अरिय धम्म रक्खित नेपाल बुद्धसासन वंतालंकार सिरि' धयागु सम्मान गौरवया पदं विभूषित याःगु दु । अथे हे २०४८ पौषं वसपोलयाके बुद्धधर्मं सम्बन्धि दुगु आधिकारिक ज्ञान तथा अनेक बौद्धग्रन्थया रचनाकारया आघारय वसपोल-यात म्यानमार सरकारं "अग्रगमहापण्डित" धयागु सम्मानार्थं उपाधि प्रदान याःगु दु ।

वसपोल संघमहानायक भन्तेया ५१ दैया बुदिनिसें दैय्दैसं बुद्धधर्मया विविध कार्यक्रम दयेकाः मानय याना-बयाचरंगु खः । नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाया समुद्घाटन वसपोलया ६३ दै जन्मदिना उपलक्षय्य जूगु खः । अथेहे ८६ दैय् ८६ ह्य दुर्लभ पत्रज्या, ८७ दैय् ८७ ह्य अन्तरा-रिका तथा दशशील उपासिका, ८८ दैया जन्मदिवलय

नेपाल अधिराज्यय अवस्थित बिहार बिहारय विभिन्न कार्यक्रम तथाः राष्ट्रिय स्तरं मानय यात । अथेहे नगर मण्डप श्रीकीर्तिबिहारय वसपोलया मूर्ति अनावरण, महा-परित्राणपाठ तथा २० ह्य कुलपुत्रपित उपसम्पदा याःगु खः । १० दैया जन्मोत्सवया उपलक्षय्य अक्षेश्वर महाविहा-रय आयोजना जूगु अभिनन्दन समारोहय वसपोलयात नेपाःया विभिन्न विहार, संघ संस्थात २० गुलि मयाक संस्थातपाखें अभिनन्दनपत्र देछायाः वसपोलया प्रति कृतज्ञता देछाःगु खः । थये १३ दैया बुदि बलय् १३ ह्य कुलपुत्रपित प्रव्रजित याःगु खः ।

वंगु २०४१ फागुण २८ गते बिहवारया दिनय ५ बजेतकं थाइलैण्डं वःपि भिक्षु व उपासकोपासिकार्पित धर्मया उपदेश बियाबिज्याःह्य वसपोल व हे दिनय बहर्ना १५ बजे १३ वर्षया उमेरय श्री शाक्यसिंहविहारय दिवंगत जुयाबिज्यात । वसपोलया निधनया समाचार न्यनाः श्री जुजु व महारानी, थाइसंघराजा, श्रीलंकाया राष्ट्रपति, नेपाःया प्रधानमंत्री, विपक्षी दलया प्रमुख नेत व नेतारिपि, सत्तारूढ दलया अध्यक्ष व सर्वोच्चनेता, विभिन्न राजनैतिक संघसंस्था, भाषिक संघसंस्था तथा विभिन्न विहार, बहाःबहिया श्रद्धालुजनपिनि द्रुलंद्रुलं मयाक मनूतसें समवेदना तथा श्रद्धाञ्जली देछात ।

नेपाःया बौद्धइतिहासय उल्लेखनीयम्ह संघमहानायक अग्रगमहापण्डित प्रज्ञानन्द महास्थविर प्रत्येक बौद्ध पिनि निरति श्रद्धाया पात्र जुयाबिज्यात । वसपोल उपत्यका आगमनं लिपा नेपाःया बौद्धजनजीवनय गुति जागरण बल, जागरण ह्येगुली वसपोलया गुलि देन दु मूल्यांकन यायेगु बाकि हे तिनि । अथेनं वसपोलं खर्क मयाक यानाबिज्याःगु त्याग तपस्याया कारणं थौं नेपाल शुद्ध बुद्धधर्मया रसपान याये दयाचवन, थव नेपाःया लाम हे कम उपलब्धिभूलक खें मखु ।

५

आनन्दमूर्ति

पियूषवर्षी औषधालयको सबैको आरोग्यका लागि

सूचना

कुनैपनि रोगमा सल्लाहको लागि
राम्रो सल्लाह लिन नभुल्नुहोला ।
सानो उपचारले ठूलो ठूलो रोग निको हुन्छ ।
कमलपित्त, अम्लपित्त, बाथ र ब्लड प्रेसरको लागि
सम्पर्क राख्नुहोस् ।

पियूषवर्षी औषधालय

महावीर, मासंगली,
काठमाडौं
तथा पाटन, भक्तपुर

फोन नं. २२३६६०

२५३७ औं बुद्धजयन्तीको सुखद उपलक्ष्यमा समस्त शान्तिप्रेमीमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्नुका साथै राम्रो, भरपर्दो विभिन्न रङ्गीन तथा ब्ल्याक एण्ड ह्वाइट टेलिभिजन र अन्य इलेक्ट्रोनिक सरसामन, क्यासेट, रेडियो तथा माइक किन वा भाडामा लिनपरेमा सम्पर्क राख्नुहुन विनम्र अनुरोध गर्दछौं ।

आयुड्भान्स
इलेक्ट्रोनिक लाय्ब
(वृन्दावन) होटल कोजी
फोन:- २२०४४०

टेलेस्टार
इलेक्ट्रोनिक
पाको, न्यूरोड

शाक्य
इलेक्ट्रोनिक
न्यूरोड, काठमाडौं
फोन:- २२५१५४

बुद्धं शरणं गच्छामि !

तथागत शाक्यमुनिको २५३७ औं बुद्धदिव-
समा हाम्रा आदरणीय आहकबन्धुहरूमा
दया, करुणा र क्षमा जस्ता गुण अभिवृद्धि
होस् भनी हार्दिक शुभ-कामना अर्पण
गर्दछौं। यस पसलमा अफिस, स्कूल, क्याम्पस
र प्राइभेट व्यापारिक संस्थानलाई चाहिने
स्टेशनरी सुपथ मोलमा उपलब्ध छ।
परीक्षा गर्नुस्।

लक्ष्मी स्टेशनरी मार्ट

न्यूरोड

फोन:- २२२०२३

विजय स्टोर्स

६/३८५ टेबहाल, काठमाडौं, नेपाल।

पानीट्यांकी, पाइप, पाइप फिटिङ्ग
बाथरूम फिटिङ्ग र अन्य जुनसुकै घरायसी
समस्या उत्पन्न भएमा हामी समाधान
गरिदिन्छौं।

विशेषता:- बाथरूमको नौलो निर्माण एवं
मर्मतका लागि हामी सेवा गर्न तयार छौं।

फोन नं.- पसल - २२३५७५

निवास - २१५७६३

२५३७ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा
समस्त मानवकल्याणका लागि
हार्दिक शुभकामना व्यक्त
गर्दछौं।

इलेक्ट्रिकल इन्टरप्राइजेज

(प्रा. लि.)

पसल नं. ६

विशालबजार

न्यूरोड, शुक्रपथ

काठमाडौं।

फोन:- २२१८६३

नमा बुद्धाय

नीन्यासः व स्वीन्ह्युदं (२५३७)

क्यंगु 'बुद्धदिवस'या इवल्य्

सकल प्राणीपिन्त

भितुना द्यछाना !

- शान्तरत्न शाक्य

व

छेजःपि, रत्नछे भोटेबहाः, यं।

Biology and the wheel of Life

- Prof. Ganesh Mali

Siddhartha Gautama and his contemporaries inherited some superstitious notions from traditions, mostly stemming up from vedic brahmanism that were prevalent in those days. These were notions about lokas and bhuvanas each loka being different from other. Altogether people in those days believed in seven lokas and fourteen bhuvanas. These were notions about heaven and hell and the notion of rebirth of an individual in various forms of life according to the deeds (Karmas). People believed in endless round of suffering an individual has to undergo through what was called the wheel of life (Bhavachakra). What worried Siddhartha the most was that there seemed to be no escape from the wheel of life. Is there no end to the suffering, he asked, and he decided to make it the key problem for his investigations. He was to be satisfied with nothing less than complete cessation of the process of going round through the wheel of suffer-

ing for an individual. Siddhartha, after six years of intensive mental exercises discovered the path leading to complete cessation of craving in all forms thus cutting the round of Karma and hence the need to be born again. He developed his theory of Pratitya-Samutpada and the concept of Nirvana precisely for the cessation of the round of suffering for an individual. Perhaps Siddhartha would not have worried so much about the problems of suffering if he knew more about the Science of Life as we do now.

However, Buddha and his contemporaries are not to be blamed for the kind of notions handed down to them through generations especially from the vedic traditions. We should bear in mind that they lived on this planet about 2500 years ago while the Science of biology along with its modern theory of evolution and genetics developed only within the last two hundred years.

We now know all kinds of life we

know exists on this planet only and we cannot know of other forms of life. We are not aware of any other forms of life on other planets of the solar family or on distant galaxies. The Science of evolution tells us how the first life began in the waters of the Ocean about 4.4 billion years ago out of the accumulated inorganic materials without any forms of life entering from another part of the cosmos. The first life was in the form of jelly (protoplasm) which later formed the unicellular animals and plants. Later on multicellular animals were formed which grew in complexity with every passing generation until after several million years animals as we know them now were formed.

According to the science of genetics, we know that the stream of life continues as a whole through the process of reproduction in various ways sexual as well as asexual. The nature of the Offsprings is determined by the parent genes that contribute to their formation and it has little to do with other individuals. In simple animals like the bacteria and the amoeba the daughter cells, formed by binary fission, are exact replica of the mother cell. The condition of reproduction is controlled by the availability of food and warm temperature and

does not depend on other dying individuals. If one or two amoebas enter our alimentary tract and happen to find good food, millions of them will be formed within a few days, causing dysentery and diarrhoea. Where do so many lives come from? They are not result of individuals, plants or animals, dying somewhere without entering nirvana. Individuals not concerned directly with the process of reproduction may affect the environment to some extent through their activities but in no way do they interfere with the nature of the gametes that come together or with the spores that are formed in the mother plant. When an individual dies, his desires cannot be changed into activities that affect the copulating gametes, for the process of reproduction is entirely a separate process although the environmental change which the dying individual has effected before his death through his activities may to some extent affect the development of the new born individual, just as the children are affected by the activities of the elders. Children when they are first conceived within the mothers' womb receive the genes from the parents and are directly determined by the way the chromosomes interact rather than by the nature of

Anandaboomi

some individual who may be dying some where.

Thus although the stream of life on earth is one whole process, the dying individual is not born again, and so far as the biological science is concerned, nothing passes out of the body of the dying individual to affect the other genes taking part in reproduction.

If we regard life as one whole, and the desires and activities of an individual that keeps on monitoring his life as part of the whole life process, then there is some justification in saying that the individual's unfulfilled desires are carried on by someone who happens to fall along his line in the stream. But this has nothing to do with the cessation of his desires to carry on life along the stream. Suffering ends for that particular individual with the attainment of the desireless state but the stream of life flows on. Nirvanahood, it is purely individual pursuit for freedom from suffering. there is no question of the whole stream of life entering into nirvana.

Let us take the question of the population doubling on the average every twenty years. Does it mean that the increase in number is due to the activities of other animals doing virtuous deeds and passing

unto the human forms? Ecosystem tells that, but for the predators the animal population itself increases beyond bounds. The population growth of the mosquitoes in summer, for example, cannot be related to other animals dying somewhere to pass unto the forms of mosquitoes. Similarly decreasing population growth by artificial means and extermination of human race can no longer related to the nirvana phenomenon.

The jataka stories abounds with accounts about the rebirth of human beings in different forms of animals and plants. The science of biology and psychology tells us that plants and animals do not think and communicate in the way mentioned in the jataka stories. Not to mention the lower animals, the nervous system of even vertebrates other than human beings has remained far below that of the human beings in course of evolution. Man cannot be born again as animals with his thinkings intact.

The science of biology has provided us with a different perspective to look at the concepts of lokas, bhuvanas, heaven, hell and rebirth and the wheel of life of the times of the Buddha. Buddha's theory of nirvana as cessation of suffering for an individual is an eternal truth, no doubt, so long as life by a series of rebirths in

different forms has got now to be reexamined from a different point of view which is now accessible through the science of biology.

Actually Buddhism does not believe in the existence of a self and its transmigration. It is a religion which denies the very existence of self in individuals. Everything is selfless (Sabbe dhamma anatta'ti) it declares, how then is rebirth to be reconciled with this view ?

The stream of life flow on and on, even when there is no individual as such that leaves a body and enters another body. No body is born as such no body dies. The continuation of the total stream of life is only there, goaded on by the motivating forces of moha, dwesha and raga, symbolised by the pig, the serpent and the cock in the wheel of life, but the lives is nowhere to be seen. Empty pheno-

mena roll on. The science of biology also does not confirm existence of a permanent entity in an individual, Buddhism is perfectly scientific if we just take out the vedic superstitions from it.

In short, Buddhism, order to become a really scientific religion, has now got to consider the new development in biology since the days of the Buddha, and revise its old dogmas of rebirth, lokas, bhuvanas, heaven hell crores of devas and devis, and the wheel of life. Perhaps by doing so we will have to shed off much of the ancient revered notions in Buddhism but this will surely lead us toward a revitalised form of Buddhism possibly we can compose a simple effective packet of Buddhism for all freeing it from the unscientific nothing of vedic brahmanism.

आह्वान

मैत्री बुद्ध ! ई मज्झिमां वयेमाल
थौं हे, आः हे, थर्थे वयेमाल ।
थ्वीक छकः धर्म कंवये माल
म्हुतुं धयार्थे यानानं कयनेमाल ॥

न्ह्याथाय् स्वःसं भक्षक हे जक
रक्षक धयार्थिपि खने हे मन्त ।
वित्तय पालनम् बलुयावन
छ्वासुगु मनथन क्वातुके सफुन ॥

दुःखयात थन मुख थं तायेकल
छ्वापति थन शान्ति दुमुत ।
इन्द्रियातीत शक्ति मालीपि मन्त
मैत्री बुद्ध ! आः याकनं वयेमाल ॥

- विष्णु शाक्य

Condolence

President
All Nepal Bhikshu Association
Kathmandu Nepal

March 12, B., E 2536

Your Venerable,

I have learned with Damma samvega of the sudden death of His Eminence Sangha Mahanayaka Pragyana Mahathera Spiritual Patron of the All Nepal Bhikshu Association of Nepal. His Eminence was one of the pioneers who revived Theravada Buddhism in Nepal. His Eminence, a great spiritual leader, deserved particular praise for his life of constant dedication to the promotion and welfare of Buddhism in Nepal, a land of Buddha. This His Eminence did through literary activities and fruitful deeds wide by known both in his home land and abroad. His Eminence's contributions should be cherished with pride and remembered with respect by all Buddhists. Moreover, His Eminence was wellknown to and highly regarded by the Thai Sangha and Thai Buddhists. His Eminence's demise is a great loss to Nepalise Buddhism.

Please accept my profound Dhamma Samvega and the sincere condolences from Thai Buddhists at this time of your great loss.

Sd.

(Somedet Phra Nyanasamvara)

Supreme Patriach of Thailand.

Democracy at Lotus means better Service

There is a rumour in town that Lotus provides the best
color photo reproduction available.

- ❑ **Color Prints**
- ❑ **Color Enlargements**
- ❑ **Color Slides**
- ❑ **Color Transparencies**
- ❑ **Color Slide-to-Print**
- ❑ **Color Print-to-Print**
- ❑ **Color-Print-to-Slide**
- ❑ **Color Slide Duplication**

All this plus friendly and helpful assistance
with your unique custom requirements.

Come in and see us whenever you have
a special photographic need.

LOTUS STUDIO (P) LTD

Lazimpat plaza

Phone : 415 396

Venerable Aniruddha Mahathero,
President,

All Nepal Bhikkhu Association,

Vishwa Santi Vihara,

Meen Bhawan,

Nayan Baneshwar,

Kathmandu, Nepal.

Message Begins

“I was deeply grieved to learn about the passing away of the most venerable Ariya Dhamma Rakkhit Nepal Buddha Sasana Vansalankar Sri Pavara Agga Mahapandita Prajnananda Sangha Mahanayaka Thera of Nepal.

The Most Venerable Sangha Mahanayaka Maha Thera was the first Buddhist Monk to visit Nepal as far back as 1930. Since then, for 63 years the most Venerable Sangha Mahanayaka Maha Thera has sacrificed all worldly Pleasures for the promotion and propagation in the Buddha Dhamma in Nepal. The most Venerable Maha Thera has published 21 books on Buddhism. He was wellversed in the Buddha Dhamma as well as in oriental languages, such as pali. He pioneered the revival of Theravada Buddhism in Nepal.

The passing away of the most Venerable Mahanayaka Maha Thera is an irreparable lose, not only to the Buddhists of Nepal, but to the entire Buddhist World. On behalf of the millions of Buddhists of Shri Lanka and the Government of Shri Lanka, I convey my deepest sympathies to the members of the family of the Maha Thera, the Maha Sangha and the Buddhist public of Nepal.

May the most Venerable Ariya Dhamma Rakkhit Nepal Buddha Sasana Vansalankar Shri Pavara Agga Mahapandita Prajnananda Sangha Mahanayaka Thera attain Nibbana.

Ranashing Premadasa

President of Shri Lanka

नमो बुद्धाय

भगवान् शाक्यमुनि बुद्धको जन्म २६१७ बोधिज्ञान लाभ २५८२ र महापरि-
निर्वाण २५३७ वर्ष पुगेको "बुद्धदिवस" को उपलक्ष्यमा हाघ्रा समस्त
ग्राहक बन्धुहरूमा हार्दिक शुभ-कामना छ ।

स्टेशनरी व आर्ट कर्न्सन

२५३७ श्री वैशाखपूर्णिमाको

उपलक्ष्यमा

समस्त प्राणीहरूको कल्याणको

कामना गर्दछौं !

ए-वन सेन्टर

पाको, न्यूरोड, काठमाडौं

फोन नं० :- २२३५४४ अफिस

नीन्यासः व स्वोन्हयर्दक्यंगु स्वांवापुन्होया लसताय् का नेपाःदे धर्मनिरपेक्ष-दे जूगु स्वये
दयेमा, वयें हे सकन बुद्धधर्मप्रमोपिगु कल्याण जुइमा धकाः दुतुगलंसिं भितुना ।

जिमि ना छितः घाये हे ल्वःमनाच्चंगु का । आत्मोनियम व ताम्बिनया थलबल महु
धकाः छि लिहाँ जाये माली मखुत ।

प्रेसर कुकर, वाटर फिल्टर, लात्यायेगु व मसलाचुंलहुइगु मेसिन, मेन्तुल, लाल्टीन
ममःख्वः, स्टोभ, कांटा, चम्बा, स्यांगि, गिलास, प्लाष्टिक व स्टेनलेस स्टीलयागु
फुवक हलज्वलया निर्मित जिमियाय् छकः दुस्वः जासँ ।

नमस्कार

घ १-२७८ केल मासंगा., फोन ल्याः- २२३७१८, २२३६६९

२५३७ औं वैशाखपूर्णिमा

र

धर्मकीर्ति विहारको २८ औं वर्ष
प्रवेशको उपलक्ष्यमा
हार्दिक शुभ-कामना

बालाजू अटोवर्क्स (प्रा.) लि.

रजिष्टर्ड अफिस-
२८ जुद्धसडक
काठमाडौं, नेपाल ।
फोन - २२१४५३

दर्शन-
बालाजू औद्योगिक क्षेत्र
बालाजू, काठमाडौं ।
फोन- ४१३६६४

A Wide Range of Handicrafts
Manufactured and offered for
Sale - all under one roof

Jewellery Leather goods
Carpets Woodcarvings
Thanka Paintings & Handicrafts

Come and See
Our Craftsmen make
What you buy

COTTAGE CRAFTS EXPOSITION

Patan Industrial Estate, Lagankhel, Patan

Postal Address
P. O. Box 92
Kathmandu
Nepal

For appointment
& Free Transport
Phone : 522-204
Fax : 977-1-524731

वीरपद गतिविधि

(नेपाली भाषा)

पूर्णिमाको कार्यक्रम

२०४६ चैत्र २४ गते, काठमाडौं-

यहाँको आनन्दकुटीविहारमा सदा झैं पूर्णिमाको कार्यक्रम ज्ञानमालाभजन, भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरबाट बुद्धपूजा संचालनका साथै धर्मदेशना भयो। सो बेला भिक्षु चुन्द महास्थविरले भन्नुभयो - "पहिले भिक्षुहरू धर्मप्रचारको क्रममा गाउँ र नगरहरूमा घुमी कसैलाई बाधा नहुने गरी धर्मप्रचार गर्ने गर्थे। आज पनि भ्रमराले फूलबाट रस लिए पनि फूलको आकारमा कति बाधा नपुऱ्याए झैं असल काममा लागी खराब कामलाई छोड्न सकेमा मानिसको जीवन सफल हुनेछ।" भोजनोपरास्त संघारामका श्रामणेर संघरक्षितले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो।

महापरित्राणपाठ

२०५० वैशाख १, काठमाडौं-

आनन्दकुटीविहारमा शकुन्तला प्रधानले आफ्नो दिवंगत आमाको पुण्यस्मृतिमा भिक्षुसंघद्वारा महापरित्राणपाठ गराउनुभयो र वहाँले भिक्षुसंघलाई दान प्रदान पनि गर्नुभयो। सो बेला भिक्षु कुमार काश्यपले महापरित्राण भनेको बुद्धको मंत्री र सत्यको उपदेश तथा महिमा मात्र हो भन्नुभयो।

छात्रवृत्ति प्रदान

२०४६ फागुन १, पाल्पा-

काठमाडौं आनन्दकुटी निवासी महास्थविर भिक्षु

कुमार काश्यपले यहाँका सेन माध्यमिक विद्यालयलाई एउटा, महाबोधि माध्यमिक विद्यालयलाई एउटा र मोहनकथा माध्यमिक विद्यालयलाई दुईटा गरी प्रत्येकलाई रु. १००।- का दरले फागुनदेखिको प्रति महिना छात्रवृत्ति प्रदान गर्नुभएको छ।

आजीवन सदस्यमा थप

२०५० वैशाख १, काठमाडौं-

आनन्दभूमि बौद्धमासिकको वर्ष २१ अंक १ देखि को लागि विराटनगर हिमालय रोडको लीला ताम्राकार र सरला मानन्धर आजीवन सदस्य बन्नुभएको छ।

गुम्बाको उदघाटन

२०५० वैशाख ६, काठमाडौं-

नेपाल तामाङ घेडुङ ललितपुरशाखा र युवा बौद्ध समूह काठमाडौंको सक्रियतामा नगरमण्डप कीर्ति विहारको सहयोगमा भएको एक समारोहका बीच नल्लु गाउँ समितिको हात्तीडाँडामा निर्मित नल्लु बौद्धगुम्बाको भिक्षुगण तथा तामाङ लामाद्वारा समुदघाटन भयो। यसको लागि थाइलैण्डका उपासिका सुथ्री शशीमेन र नेपालका उपासक उपासिकाद्वारा करीब १ लाख १० हजारको सहयोग प्राप्त भएको थियो भने करीब १५ हजार बराबरको जनश्रमदान प्राप्त भएको थियो। सो बेला श्रामणेर कौण्डिन्य, तामाङ घेडुङका सभापति गंगाराज गोले र गुम्बा सल्लाहकार समितिका सदस्य डा० केशवमान शाक्यले आ-आफ्नो मन्तव्य प्रस्तुत गर्नुभएको थियो।

ट्रस्टको स्थापना

२०५० वैशाख १, काठमाडौं-

यहाँको कीर्तिपुर स्थित श्रीकीर्ति विहारमा "संघमहानाक प्रज्ञानन्द महास्थविर ट्रस्ट" स्थापना भएको छ । यस अक्षय कोषको लागि श्रीकीर्तिविहारबाट २५,००० ।- श्रीमती चन्द्रदेवी शाक्यबाट १०,००० ।- र श्री शाक्यसिंह विहारबाट ५,००० ।- प्राप्त भएको छ । यस ट्रस्टको व्याजद्वारा नेपाल बौद्ध परिचरिता शिक्षाको परिचरिता सङ्गमपालक र परिचरिता सङ्गमकोविद परीक्षामा प्रथम श्रेणीमा प्रथम हुनेलाई प्रतिवर्ष क्रमशः १००० ।- र २००० ।- पुरस्कार प्रदान गर्ने भएको छ । साथै अन्य क्षेत्रमा "प्रज्ञानन्द सिर्पाः" प्रदान गर्ने लक्ष्य पनि राखिएको छ ।

संशोधन

२०५० वैशाख ११, काठमाडौं-

आनन्दभूमि वर्ष २० अंक ८ को बौद्धगतिविधिमा "उपाधि प्राप्त" शीर्षकमा त्रिपिटक साहित्यको शोधपत्र बँककको महामुकुट विश्वविद्यालयमा प्रकाशित हुनुपर्नेमा अनुरोध हुन गएको हुँदा संशोधन जानकारी गराइएको छ । साथै वर्ष २० अंक ११ मा प्रकाशित "शाक्यहरू कहाँ कहाँ गए?" लेखक भिक्षु धर्माराम हुनुपर्नेमा अनुरोध गर्न गएको कुरा पनि जानकारी गराइएको छ ।

आनन्दभूमिका लागि भनी लेखकको नाउँ नभएको, बा काव्योपनिषद् वा काव्योपनिषद् शीतो लेखिएको, झुठो नामको लेखिएको, दुई पेजमा कस्सिने गरी अक्षरहरूको बाँधो बाँधेर लेखिएको प्राप्ति हुने भइराखेको छ । यसरी लेखिएको लेख नपठाउन सबै लेखकहरूमा आनन्द-भूमिकाको बारेमा अनुरोध गरेको छ ।

शोकसभा

२०४९ चैत्र १९, संखुवासभा-

यहाँको बोधिसत्त्व विहारमा चन्द्रज्योति शाक्यको संयोजनमा शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा सहित एक शोकसभाको आयोजना गरी दिवंगत संघनायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरप्रति १ मिनेट मौनधारण गरियो । सो बेला सुश्री सुमनादेवी, कृष्णकुमारी र विमला शाक्यद्वारा पुष्पानुमोदन सहित श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नुभएको थियो ।

ध्यानशिविर

२०४९ चैत्र १६, मुनसरी-

स्थानीय धरानमा अन्नगारिका रत्नमंजरीको संचालकत्वमा र शरण अन्नगारिका शीलाको व्यवस्थापकत्वमा १० दिने ध्यानशिविर संचालन गरियो । पहिलो १० दिने शिविरमा २४ जना सहभागी भएउप्रांत यस दोश्रो शिविरमा २९ जना सहभागी थिए । सो शिविरमा स्वयंसेविकाको रूपमा सेवा पुऱ्याउनेहरूमा श्रीमती धर्मकुमारी मोक्तान, शोभालता लाखे, नीलकुमारी स्थापित, मीना कुमारी ताम्राकार, देवी ठकुरी, पद्मकुमारी राई, प्राइत मोक्तान, भीमा पाख्रिन, बाटुली मोक्तान र कृष्णप्यारी ताम्राकार हुनुहुन्थ्यो ।

श्रद्धाञ्जलीसभा

२०४९ फागुन २८, भोजपुर-

संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरको दुःखद निधनमा यहाँको शाक्यमुनिविहारमा एक श्रद्धाञ्जली सभाको आयोजनागरी दिवंगत महानायकमा निर्वाणकामना एवं १ मिनेट मौन धारण गरी श्रद्धाञ्जली अर्पण गरियो ।

निर्वाणकामना

२०४९ चैत्र ७, कास्की-

यहाँको रामघाट स्थित बौद्ध अर्घो तदनले संघ-

महानाग' भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरको निधनमा निर्वाण काग' गरी शोकसंतप्त भिक्षु उपासक उपासिकामा समवेद- प्रकट गर्‍यो ।

मौनधारण

२०४६ चैत्र ७, कास्की-

अगमनापण्डित भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर दिवंगत हुनुभएको मा यहाँको धर्मशीला बुद्धविहारमा शोक-सभाको आयोजना गरी एक मिनेट मौनधारण गरियो । भिक्षु सुभद्रको सभापतित्वमा भएको सभामा बुद्धपूजा हुनु-का साथै भिक्षु श्रद्धानन्दबाट संयमहानायकको जीवनीबारे प्रकाश पार्नुभएको थियो । धर्मोदयसभा कास्कीका अध्यक्ष बिलबहादुर गुरुङ र डा० गेहेन्द्रमान उदासबाट श्रद्धा-जलीमन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । सो बेला प्रस्तावित शोकप्रस्तावमा दिवंगत भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरले आधु-निक युगमा नेपालमा पहिलो पटक एकलैले धर्म प्रचार गरी बुद्धधर्मलाई साधारण जनस्तरसम्म पुऱ्याई विहारहरूको स्थापना, पुस्तक प्रकाशन र प्रवृजित हुनको लागि अभिप्रे-रित गर्ने जुन कार्य गर्नुभयो त्यो अविस्मरणीय एवं अतुल-नीय रहेको छ भनिएको छ । प्रकाशमान गुभाजूबाट संचालित त्यस सभामा पुण्यानुमोदन पनि भएको थियो ।

कल्पवृक्षदान

२०४६ फागुन १७, पाल्पा-

यहाँको तानसेनमा रेडवर्न नेपालको आयोजनामा भएको बालमेला हातेमालो कार्यक्रममा बौद्ध युवा संघ, महाबोधिविहारद्वारा साना बालबालिकाहरूका लागि बुद्ध-धर्म अनुकूलको दुइदिने कल्पवृक्षदान कार्यक्रम संपन्न गर्‍यो । करीब ४ हजार बालबालिकाहरूको सहभागिता रहेको त्यस कार्यक्रममा संघका उपाध्यक्ष भानुकुमार वज्रा-

चार्यको नेतृत्वमा संघका ३१ जना सदस्यहरूले स्वयंसेवा प्रदान गरेका थिए ।

समारोहसमिति गठन

२०४६ चैत्र २५, मोरंग-

२५३७ औं बुद्धजयन्ती मनाउन स्थानीय विराट् बौद्ध संघले बौद्धसंघका अध्यक्ष सिद्धिमानपति शाक्यको अध्यक्षतामा २१ सदस्यीय समारोहसमिति गठन गरेको छ । सो समितिका सचिव, उपसचिव र कोषाध्यक्षमा क्रमशः धर्मकुमार हलुवाडी, प्रकाशमान शाक्य र सत्यनारा-यण ताम्राकार रहनुभएको छ । यस्तै गठन भएका उपस-मितिहरूमा अर्थसंकलन, शान्तिपदयात्रा, मंचन्यवस्था प्रचार, प्रवचन र प्रसाद वितरण संयोजकमा क्रमशः मोहन शाक्य, नारायणप्रसाद श्रेष्ठ, बलराम न्यौपाने, मूलचन्द्र तापडिया, जीवेश्वर लाखे र श्रीमती हरिदेवी ताम्राकार रहनुभएको छ ।

गौतम बुद्ध Wine माथि रोक लगाइयो

२०४६ चैत्र २५, थाइलैण्ड-

भारतमा गौतम बुद्ध वाइन (रक्सी) नाउँ राखेर उत्पादन र बिक्री वितरण गरेको मा थाई परराष्ट्र मन्त्रा-लयले नयाँदिल्ली स्थित आफ्नो राजदूतमार्फत भारतको केन्द्रीय सरकार समक्ष कडा भर्त्सना गर्‍यो र विश्वबौद्ध भ्रातृत्वसंघले पनि विरोधपत्र पठायो । फलतः भारत सरकारले गौतम बुद्ध वाइन उत्पादक कम्पनीलाई गौतम बुद्धको नाउँमा रक्सी उत्पादन नगर्न आज्ञा दियो । महा-राष्ट्रमा रजिष्टर भएको सो कम्पनीलाई महाराष्ट्र सरकारले गौतम बुद्धको नाउँमा रक्सी उत्पादन गर्न दिइएको लाइसेन्स जफत गरेको छ ।

निर्वाणकामना

१११३ चिल्लागा १०, पाल्पा-

संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर दिवंगत
थनया युवक बौद्धमण्डलं दिलबहादुर शाक्यया
समापतित्वय् छगू शोकसभा यानाः मद्रुम्ह वस्पोलया सुगति
निर्वाण शान्ति कामनायासे छगू मिनेट मौनधारण
कृत ।

मद्रुम्हसिया क्पिपातय् स्वां देछात

१११३ चौलागा ६, ख्वप-

थनया बौद्धसमकृत विहारय् भिक्षु धर्मशोभनया
समापतित्वय् दिवंगत भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया निर्वाण
कामना यानाः जगू शोकसभाय् बौद्धसमकृत विहार, बौद्ध-
चक्र, युवा बौद्धपुत्रः, धर्मोदयसभाशाखा व मुनिविहार-
यासे मद्रुम्हसिया क्पिपातय् स्वां देछानाः श्रद्धाञ्जली दोहोल-
कृत । उव्यलय् प्रमुख न्वञ्जुमि कथं भिक्षु सुदर्शन महास्थ-
विर संघमहानायकया ज्ञानमाला सकृतिइ दुगु भजनम्येया-
यासे स्वापू दुगु वस्पोलया जीवनघटनाया चर्चा यासे
संघमहानायकया निधनं बौद्धजगतय् वज्रप्रहार जगू खं
कनाबिज्यात ।

पञ्चशील प्रार्थनां सुञ्जुयाःलि पुण्यानुमोदन जुयाः
याःगु उगु सभाय् इन्द्रराज शाक्य व रत्नमुन्दर शाक्यं
वस्पोलयागु थी थी व्यक्तित्वया चर्चा यानाबिज्यात ।

दानप्रदान

१११३ चौलागा १, यल-

दिवंगत संघमहानायकया पुण्यार्थय् शाक्यसिंहविहा-
रय् न्हयन्हतक मरणानुस्मृति पाठ याकाः भिक्षु अनगारिका
याना भिक्षु तथा अनिर्पित दानप्रदानया तापं भोजनदान
कृतनेपिल । थये हे दिवंगत महानायकया पुण्य आकांक्षा
यासे बौद्धचारधामया अन्कृति दुगु नगरमण्डपश्रीकीर्ति
विहारय् नं न्हयन्हतक मरणानुस्मृति पाठ यानाः भिक्षु
कामदेवराज परिष्कार सहित भोजदान जुल ।

धर्मोदयसभाया शाखाय् ल्यज्या

१११३ चउला १५, रूपन्देही-

धर्मोदयसभा शाखा बुटवलया कार्यकारिणी ल्यज्याय्
बुद्धराज उदयया अध्यक्षताय् गुम्ह दुजःदुगु समिति गठन
जुल । थुकीया उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव व कोषाध्यक्षय्
छसीकथं आनन्दमानसिंह शाक्य, उत्तरकाजि शाक्य, कमल
प्रसाद लिगल व विद्यादेवी शाक्य चवनादिल धाःसा सदस्य-
य् श्रीमती हर्षशोभा तुलाधर, प्रेमजाल उदास, महेशरत्न
वज्राचार्य व धनबहादुर गुरुङ चवनादीगु दु । भिक्षु चन्द्र
महास्थविर धर्मानुशासक जुवाबिज्याःगु थुगु समितिइ
संघरत्न वज्राचार्य, देवेन्द्रराज शाक्य व भोजबीर गुरुङ
सल्लाहकारय् चवनादीगु दु । नवनिर्वाचित कार्यकारिणी
समिति २५३७ वयःगु बुद्धजयन्ती तःजिक हुनेगु नं
ववःछित ।

मणिहर्षया लुमन्तिइ शोकसभा

१११३ चौलाथ्व १०, य-

नेपाल जनजाति महासंघ तथा विविध धर्म, भाषा
जाति व जनजाति संघर्षसमितिया ग्वसालय् समाजसेवी तथा
उद्योगपति मणिहर्ष ज्योति कंसाकारया लुमन्तिइ थनया
बुद्धविहारय् शोकसभा जुल । मद्रुम्ह कंसाकारया व्यक्तित्वयात
न्हयथंसे भिक्षु सुदर्शन महास्थविर बुद्धधर्म धँगु गुभाःजुपि-
निगुजक खः धँगु भावनायात मदयेकाः बौद्धपिनि दथुइ छधी
यायेगु ज्याय् साहु मणिहर्ष तःधंगु देन बियादीगु खं
कनाबिज्यात ।

क्याथोलिक समाजपाखे न्ववासे जी०के० सिंह बौद्ध
जगतय् मणिहर्ष धार्थे हे छगः मणि हे खः धैदिल । थये हे
जनजाति संघर्षसमितिया दुजः परशुराम तामाङ् धर्मनिरपे-
क्षया पूर्ण पक्षपाती स्व. मणिहर्षया स्मृतिग्रन्थ पिकायेमाःगु
खं न्हयथनादिल । थये हे डम्बरबहादुर तामाङ् मद्रुम्ह वयःक-
प्रतिया लुमन्ति कनादिल धाःसा प्रा० आशाराम शाक्यं
लुम्बिनी विकासया लागी मद्रुम्ह मणिहर्ष ज्योति तःधँगु
ग्वाहालि यायेगु खं धँदीगुयात वालाः प्यलाः कनाबिज्यात ।

जोरगणेश स्टील फर्निचर JORGANESH STEEL FURNITURE

शाखा शो रूम- ऊँवहाल, जोरगणेश
काठमाडौं
फोन- २२३८०८

फैक्ट्री- भ.पु.जि. दोव्येश्वरी
गढाघर, नेपाल
फोन- ६९२९६६

महामानव भगवान् बुद्धको जन्मदिवसको उपलक्ष्यमा

तपाईं आफ्नो पसिनाले कमाइराखेको रूपैयाँ बेकारमा खेर नफाल्नुहोला ।

याद गर्नुस् बुद्ध भगवान्ले आफ्नो भन्ने चीजलाई त्यागे जस्तो

यस जोरगणेश स्टील फर्निचर दराज कारखानाले पनि अन्तभन्दा

धेरै सस्तोमा दिँदछ । स्पेसल सामान मुताबिक

अनुभवी मिस्त्रीबाट तयार गरेको फर्निचर

मुख्य साइज:- ६ फुटको मूल्य रु. ४८००।- मात्र

५ $\frac{१}{२}$ " " रु. ३६००।- देखि ४०००।- सम्म

४ $\frac{१}{२}$ " " रु. ३१००।- देखि ३४००।- सम्म

आफ्नो रूपैयाँ बचाउने वासी गर्नुहोला । अवसर गुमाई आफ्नो
रूपैयाँ खेर नफाल्नुहोला ।